

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Postavení společnosti Pivovary Staropramen na trhu

Miroslav Mráček

© 2017 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Miroslav Mráček

Provoz a ekonomika

Název práce

Postavení společnosti Pivovary Staropramen na trhu

Název anglicky

Position of Staropramen Brewery on Market

Cíle práce

Cílem práce je ekonomického zhodnocení společnosti Pivovary Staropramen na trhu alkoholických nápojů, postavení společnosti v rámci trhu a porovnání s konkurencí.

Metodika

- studium dokumentů
- základní statistické metody
- metody finanční analýzy
- v případě potřeby dotazníkové šetření

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stránek

Klíčová slova

Staropramen, finanční analýza, pivo, produkce, Ostravar, pivovar

Doporučené zdroje informací

BASAŘOVÁ, G. *České pivo*. Praha: Havlíček Brain Team, 2011. ISBN 978-80-87109-25-0.

Český chmel . www.eagri.cz [online]. 2016. Dostupné z:

<http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/publikace-a-dokumenty/cesky-chmel/>.

CHLÁDEK, Ladislav. *Pivovarnictví*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 207 s., 8 s. barev. obr. příl. Řemesla, tradice, technika. ISBN 978-80-247-1616-9.

KOVAŘÍK, Michal. *Chmelařská ročenka 2016*. Praha: VÚPS, 2016. ISBN 978-80-86576-69-5.

KRATOCHVÍLE, Antonín. *Pivovarství českých zemí v proměnách 20. století*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, 2005, 265 s. ISBN 80-86576-16-7.

Panorama potravinářského průmyslu. [Www.eagri.cz](http://www.eagri.cz) [online]. 2015. Dostupné z:

<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnotící-zpravy/panorama-potravinarskeho-prumyslu/>

PSOTA, Vratislav. *Ječmenářská ročenka 2015*. Praha: VÚPS, 2016. ISBN 978-80-86576-67-1.

SEDLÁČEK, Jaroslav. *Finanční analýza podniku*. 2. vyd. V Brně: Computer Press, 2011, 147 s. ISBN 978-80-251-3386-6

Situační a výhledová zpráva Chmel a pivo. www.eagri.cz [online]. 2016. Dostupné z:

<http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/roślinne-komodity/chmel/situační-a-výhledové-zpravy/>.

SWINNEN, Johan F. *The economics of beer*. Oxford: Oxford University Press, 2011, xxii, 375 p. ISBN 0199693803.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Tomáš Maier, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 21. 3. 2016

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 3. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 19. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Postavení společnosti Pivovary Staropramen na trhu" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Tomáši Maierovi, Ph.D, vedoucímu mé diplomové práce, za odborné vedení, vstřícnost a cenné rady, které mi pomohly při vypracování této práce.

Postavení společnosti Pivovary Staropramen na trhu

Souhrn

Diplomová práce s názvem Postavení společnosti Pivovary Staropramen na trhu analyzuje a porovnává finanční ukazatele a jeho postavení na trhu v jednotlivých pivních skupinách a portfoliích oproti konkurenčním společnostem působícím na trhu. V teoretické části je představena hlavní sledovaná společnost, její nadnárodní vlastník Molson Coors a její konkurenti. Jsou zde stručně charakterizované suroviny pro výrobu piva a vývoj pivovarnictví v Čechách. Dále je v teoretické části znázorněn vývoj spotřební daně, značení piva, vývoj výstavu a exportu piva celé ČR.

V úvodu praktické části je provedeno porovnání společností na základě vybraných finančních ukazatelů, zisku na jednotku produkce, produktivity práce, zaměstnanosti a bankrotních modelů dle výročních zpráv společností. Na tuto část poté navazuje porovnávání společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o. s ostatními konkurenčními pivovary v oblasti produkce, exportu a jednotlivých, nejenom pivních, produktových portfolií. V závěrečné části jsou shrnuty veškeré výsledky analýz a zjištěné poznatky z výpočtů a srovnání.

Klíčová slova

Staropramen, finanční analýza, pivo, produkce, Ostrava, pivovar

Position of Staropramen Brewery on Market

Summary

The dissertation thesis bearing the name Position of Staropramen Brewery on Market analyses and compares financial indicators and its position on the current market in individual brewery groups and portfolios compared to rival active companies. In the theoretical part of the thesis, the main analyzed company is introduced, its transnational owner Molson Coors and its rival companies. Also, the ingredients for brewing beer are briefly discussed along with the evolution of brewing in the Czech Republic. Furthermore, the theoretical part also includes a discussion about the evolution of the excise tax, the labeling of beer and the export of beer across the Czech Republic.

In the preface of the practical part, the comparison of companies is made based on selected financial pointers, the profit on a single unit of production, productivity, employment rate and bank models according to annual reports of given companies. This part is then followed up by the comparison of The Staropramen Brewery s.r.o with other rival breweries in the area of production, export and individual, not only beer related production portfolios. In the final part of the thesis all data is analyzed and the results from various calculations and comparisons are finalized.

Keywords

Staropramen, financial analysis, beer, production, Ostravar, brewery

Obsah

1	ÚVOD	13
2	CÍL PRÁCE	14
3	METODIKA PRÁCE	14
3.1	ZDROJE DAT A INFORMACÍ	14
3.2	METODY UŽITÉ K ANALÝZE.....	14
3.2.1	<i>Analýza vybraných poměrových ukazatelů</i>	<i>15</i>
3.2.2	<i>Vybrané bonitní a bankrotní modely.....</i>	<i>16</i>
3.2.3	<i>Zisk na jeden půllitr</i>	<i>17</i>
3.2.4	<i>Osobní náklady k přidané hodnotě</i>	<i>17</i>
3.2.5	<i>Produktivita práce z přidané hodnoty.....</i>	<i>17</i>
3.2.6	<i>Produktivita práce z tržeb</i>	<i>17</i>
3.2.7	<i>Průměrná měsíční mzda.....</i>	<i>18</i>
3.2.8	<i>Komparace a vývojový trend.....</i>	<i>18</i>
4	LITERÁRNÍ REŠERŠE	19
4.1	CO JE TO PIVO	19
4.2	SUROVINY PRO VÝROBU PIVA	19
4.2.1	<i>Voda</i>	<i>19</i>
4.2.2	<i>Chmel</i>	<i>19</i>
4.2.3	<i>Slad.....</i>	<i>23</i>
4.2.4	<i>Kvasnice</i>	<i>24</i>
4.3	VAŘENÍ PIVA.....	25
4.4	HISTORIE A VZNIK PIVA.....	26
4.4.1	<i>Mezopotámie</i>	<i>26</i>
4.4.2	<i>Egypt</i>	<i>27</i>
4.4.3	<i>Středověk</i>	<i>27</i>
4.4.4	<i>19. a 20. století.....</i>	<i>28</i>
4.5	HISTORIE PIVA V ČECHÁCH	28
4.6	ZNAČENÍ PIVA	31
4.7	SPOTŘEBNÍ DAŇ NA PIVO.....	33
4.7.1	<i>Historie spotřební daně v České republice</i>	<i>35</i>
4.7.2	<i>Spotřební daň na pivo ve světě</i>	<i>36</i>
5	VÝVOJ VÝSTAVU A EXPORTU PIVA V ČR	38

6	KONKURENČNÍ SROVNÁVANÉ SPOLEČNOSTI.....	40
6.1	PLZEŇSKÝ PRAZDROJ, A.S.	40
6.2	HEINEKEN ČESKÁ REPUBLIKA, A.S.	40
6.3	BUDĚJOVICKÝ BUDVAR, N.P.	40
6.4	PIVOVAR SVIJANY, A.S.	41
7	SPOLEČNOST PIVOVARU STAROPRAMEN S.R.O.	42
7.1	ZÁKLADNÍ ÚDAJE O SPOLEČNOSTI	42
7.2	HISTORIE PIVOVARU A VLASTNICKÝ VÝVOJ	42
7.2.1	<i>Staropramen</i>	42
7.2.2	<i>Ostravar</i>	43
7.2.3	<i>Vývoj značky Staropramen</i>	43
7.2.4	<i>Vývoj značky Ostravar</i>	44
7.2.5	<i>Vývoj vlastnictví</i>	44
7.3	PRODUKTOVÉ PORTFOLIO	45
7.4	MOLSON COORS BREWING COMPANY	45
7.4.1	<i>Pivovarské společnosti ve vlastnictví Molson Coors Brewing Company</i>	46
7.4.2	<i>Molson Coors Europe</i>	46
8	POROVNÁNÍ VYBRANÝCH FINANČNÍCH UKAZATELŮ	47
8.1	ROE – RENTABILITA VLASTNÍHO KAPITÁLU	47
8.2	PMOS – UKAZATEL ZISKOVÉ MARŽE	48
8.3	CELKOVÁ ZADLUŽENOST	48
8.4	OBRAT ZÁSOB	49
8.5	TAFLERŮV BANKROTNÍ MODEL	50
8.6	ALTMANOVO Z-SCORE	50
8.7	ZISK NA JEDEN PŮLLITR	51
8.8	OSOBNÍ NÁKLADY K PŘIDANÉ HODNOTĚ	52
8.9	PRODUKTIVITA PRÁCE Z PŘIDANÉ HODNOTY	52
8.10	PRODUKTIVITA PRÁCE Z TRŽEB	53
8.11	PRŮMĚRNÁ MĚSÍČNÍ MZDA	53
9	POROVNÁNÍ PORTFOLIA A PRODUKCE S TRHEM	54
9.1	POROVNÁNÍ VÝSTAVU VYBRANÝCH PIVOVARŮ	54
9.2	POROVNÁNÍ EXPORTU VYBRANÝCH PIVOVARŮ	56
9.3	ROZDĚLENÍ PRODUKCE PODLE OBALŮ	59
9.4	ROZDĚLENÍ PRODUKCE PODLE BARVY PIVA	62

9.5	ROZDĚLENÍ PRODUKCE PODLE SKUPINY PIVA	64
9.6	VÝSTAV A EXPORT NÁPOJŮ NA BÁZI PIVA.....	68
10	ZÁVĚR.....	70
11	SLOVNÍK POJMŮ.....	73
12	CITOVANÁ LITERATURA.....	75
13	PŘÍLOHY	78

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj osevní plochy chmelnic v ČR (ha)	21
Graf 2: Vývoj výstavu piva v ČR (hl).....	38
Graf 3: Vývoj exportu piva z ČR (hl).....	39
Graf 4: Podíl na celkovém výstavu.....	55
Graf 5: Podíl na celkovém exportu	57
Graf 6: Podíl výstavu piva pro ČR a pro export	58
Graf 7: Vlastní podíl na výstavu - cisterny	59
Graf 8: Vlastní podíl na výstavu - sudy	59
Graf 9: Vlastní podíl na výstavu - láhve	60
Graf 10: Vlastní podíl na výstavu - PET láhve	61
Graf 11: Vlastní podíl na výstavu - plechovky	61
Graf 12: Vlastní podíl na výstavu – světlé pivo.....	62
Graf 13: Vlastní podíl na výstavu – tmavé pivo	63
Graf 14: Vlastní podíl na výstavu – řezané pivo	63
Graf 15: Vlastní podíl na výstavu – výčepní pivo	64
Graf 16: Vlastní podíl na výstavu – ležáky.....	65
Graf 17: Vlastní podíl na výstavu – speciální piva.....	65
Graf 18: Vlastní podíl na výstavu – nealkoholická piva.....	66

Seznam tabulek

Tabulka 1: Sklizňová plocha chmele ČR v roce 2015 – podle oblasti, odrůdy, produkce a výnosu.....	22
Tabulka 2: Značení piva podle vyhlášky č. 115/2011 Sb.	32
Tabulka 3: Základní sazba daně z piva a snížené sazby daně z piva pro malé nezávislé pivovary za 1 hektolitr a každé celé hmotnostní procento extraktu původní mladiny	34
Tabulka 4: Vyměřená daň z piva (dle jednotlivých skupin) za rok 2016	35
Tabulka 5: Spotřební daň u piva ve vybraných zemích EU (rok 2015, pivo s 12 % obsahem extraktu hmotnostní mladiny).....	37
Tabulka 6: ROE - rentabilita vlastního kapitálu	47
Tabulka 7: PMOS - ukazatel ziskové marže (Kč)	48
Tabulka 8: Celková zadluženost	48
Tabulka 9: Obrat zásob	49
Tabulka 10: Taflerův bankrotní model	50
Tabulka 11: Altmanovo Z-score	50
Tabulka 12: Zisk na jeden půllitr (Kč).....	51
Tabulka 13: Osobní náklady k přidané hodnotě	52
Tabulka 14: Produktivita práce z přidané hodnoty (Kč).....	52
Tabulka 15: Produktivita práce z tržeb (Kč).....	53
Tabulka 16: Průměrná měsíční mzda (Kč)	53
Tabulka 17: Výstav vybraných pivovarů (milion hl).....	54
Tabulka 18: Export vybraných pivovarů (tisíc hl).....	56
Tabulka 19: Produkce podle podskupin a označení v hektolitrech (2013).....	67
Tabulka 20: Produkce podle podskupin a označení v hektolitrech (2015).....	67
Tabulka 21: Výstav a export nápojů na bázi piva (2013)	68
Tabulka 22: Výstav a export nápojů na bázi piva (2015)	68
Tabulka 23: Rozvaha – aktiva (tis. Kč)	78
Tabulka 24: Rozvaha – pasiva (tis. Kč)	79
Tabulka 25: Výkaz zisku a ztráty (tis. Kč)	80

1 Úvod

České pivovarnictví má již dlouholetou tradici a české značky piva jsou známé po celém světě. V České republice ovládají trh s pivem ze 65 % tři největší pivovarnické společnosti. Jsou jimi Plzeňský Prazdroj, a.s., Pivovary Staropramen, s.r.o. a Heineken Česká republika, a.s.

Prvním pivovarem na území ČR se stal pivovar v Cerhenicích, který byl založen roku 1118. (1) V roce 1900 již bylo na našem území přes 800 pivovarů. K velké změně došlo po roce 1989, kdy byly pivovary zprivatizovány. Po tomto roce zůstalo v provozu 70 větších pivovarů a jeden minipivovar. (2)

Česká republika zaujímá prvenství v konzumaci piva na hlavu. V roce 2015 vypil průměrný Čech 143 litrů piva. Podle ČSÚ bylo nejvíce piva konzumováno v roce 2004. To dosahovala spotřeba 164 litrů piva na osobu. Převažovala konzumace nepříliš zajímavých druhů. Od té doby se trh s pivem v České republice v mnoha ohledech změnil. Pivovary přidaly do své nabídky ochucená a další netradiční speciální piva.

Nynější společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. byla založena 23. října roku 1869 jako akcionářský pivovar na levém břehu Vltavy v Praze na Smíchově. Ve 30. letech 20. století se na dlouhou dobu stal největším producentem na území Československa. V současné době si na českém trhu s pivem udržují 2. místo s podílem na trhu 15 %. Několikrát ve své historii společnost změnila majitele. Aktuálně je vlastněna nadnárodní společností Molson Coors. V současné době provozuje dva pivovary – pražský pivovar Staropramen a ostravský pivovar Ostravar. Na českém trhu nabízí široký výběr různých pivních značek, mezi něž patří ochucená piva, a hlavně také celostátní značka Staropramen. Úspěchy dokládají trofeje z degustačních soutěží, získané nejen na území našeho státu.

2 Cíl práce

Cílem diplomové práce je analýza postavení společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o. na trhu s pivem ve vztahu ke konkurenčním pivovarům a trhem alkoholických nápojů. Porovnání ukazatele ziskové marže, rentability vlastního kapitálu, obratu zásob a celkové zadluženosti. Porovnat bonitní a bankrotní ukazatele společnosti s konkurencí. Dalším cílem je zjistit postavení v rámci trhu a konkurence podle druhů piva a sestavit trendovou funkci.

3 Metodika práce

3.1 Zdroje dat a informací

Základním a také prvním krokem bude prostudování odborné literatury zabývající se daným tématem. Zdroje dat pro hlavní část práce budou čerpány především od Českého svazu pivovarů a sladoven, z výročních zpráv pivovaru Staropramen a výročních zpráv konkurenčních společností, které obsahují ekonomickou rozvahu a také výkaz zisků a ztrát. Dalšími důležitými zdroji budou situační a výhledové zprávy chmele a piva a také informace ze statistik celní správy.

Nejnovější data, která Český svaz pivovarů a sladoven nabízí, jsou data z roku 2015. Účetní závěrky dostupné na portálu Ministerstva spravedlnosti jsou dostupné taktéž do roku 2015.

Na konci této práce budou vysvětleny některé užité pojmy, které jsou veřejnosti často neznámé.

3.2 Metody užití k analýze

V práci bude provedena analýza vybraných poměrových ukazatelů, výpočet bonitních a bankrotních modelů a vše bude porovnáno s konkurenčními společnostmi, které působí na českém trhu.

3.2.1 Analýza vybraných poměrových ukazatelů

Ukazatele rentability - poměřují dosažený zisk s výší zdrojů v podniku.

ROE – Rentabilita vlastního kapitálu

Jedná se o ukazatel, jímž vlastníci zjišťují, zda jejich kapitál přináší dostatečný výnos.

$$ROE = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{vlastní kapitál}} \quad (1)$$

PMOS – Ukazatel ziskové marže

Zisková marže ukazuje, jaký je zisk na korunu obratu. Jedná se o modifikaci ukazatele rentability tržeb. Správná hodnota marže by se měla nacházet nad oborovým průměrem.

$$PMOS = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{tržby}} \quad (2)$$

Ukazatele aktivity

Ukazatel aktivity měří, jak efektivně je podnik schopen hospodařit se svými aktivy. Má-li podnik více aktiv, než je potřeba, dosahuje nižšího zisku a vznikají mu zbytečné náklady. Má-li jich nedostatek, přichází o výnosy.

Obrat zásob

Udává, kolikrát je každá jednotlivá zásoba v podniku uskladněna a prodána.

$$\text{obrat zásob} = \frac{\text{roční tržby}}{\text{zásoby}} \quad (3)$$

Celková zadluženost

Slouží jako ukazatel věřitelského rizika. Vypočítá se jako podíl cizího kapitálu a celkových aktiv. Čím je větší podíl vlastního kapitálu, tím je tvořen větší tzv. bezpečnostní polštář. (3)

$$\text{celková zadluženost} = \frac{\text{cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (4)$$

3.2.2 Vybrané bonitní a bankrotní modely

Taflerův bankrotní model

K výpočtu jsou použity čtyři poměrové ukazatele.

R_1 – zisk před zdaněním / krátkodobé závazky

R_2 – oběžná aktiva / cizí kapitál

R_3 – krátkodobé závazky / celková aktiva

R_4 – tržby celkem / celková aktiva

$$T = 0,53R_1 + 0,13R_2 + 0,18R_3 + 0,15R_4 \quad (5)$$

Pokud hodnota Taflerova bankrotního modelu dosahuje hodnoty nižší než 0,3, jedná se o malou pravděpodobnost dosažení bankrotu. Pokud je hodnota nižší než 0,2, existuje zde velká pravděpodobnost bankrotu. (3)

Altmanovo Z-score

Altmanova formule bankrotu nazývaná také Z-score vychází z diskriminační analýzy uskutečněné v 60. až 80. letech 20. století u několika desítek zbankrotovaných a nebankrotovaných společností. Altman vytvořil diferenciovanou funkci pro firmy s veřejně obchodovatelnými akciemi.

$$Z = 1,2A + 1,4B + 3,3C + 0,6D + 1,0E \quad (6)$$

A = pracovní kapitál / celková aktiva

B = zisk po zdanění / celková aktiva

C = EBT + úroky / celková aktiva

D = vlastní kapitál / cizí kapitál

E = celkové tržby / celková aktiva

Uspokojivou situaci firmy značí skóre vyšší jak 2,99. Pokud je hodnota skóre od 1,81 do 2,99, jedná se o nevyhraněnou finanční situaci neboli tzv. šedou zónu. Hodnota pod 1,81 značí silné finanční problémy a možnost bankrotu. (4)

Pro ostatní podniky, bez veřejně obchodovatelných akcií je vzorec Altmanova Z-score upravený.

$$Z = 0,717A + 0,847B + 3,107C + 0,42D + 0,998E \quad (7)$$

Šedá zóna je mezi hodnotami 1,2 až 2,9. Hodnota nad 2,9 značí uspokojivou finanční situaci a hodnota pod 1,2 označuje firmu ohroženou finančními problémy s možností bankrotu. (5)

3.2.3 Zisk na jeden půllitr

Hodnota zisku v jednotlivých letech se vypočítá jako podíl výsledku hospodaření po zdanění a roční produkce přepočítané na půllitry.

$$\text{zisk na jeden půllitr} = \frac{\text{výsledek hospodaření po zdanění}}{\text{roční produkce (0,5 l)}} \quad (8)$$

3.2.4 Osobní náklady k přidané hodnotě

Ukazatel vyjadřuje, jak velká část přidané hodnoty připadá na osobní náklady, tedy na mzdy zaměstnanců.

$$\text{osobní náklady k přidané hodnotě} = \frac{\text{osobní náklady}}{\text{přidaná hodnota}} \quad (9)$$

3.2.5 Produktivita práce z přidané hodnoty

Ukazatel udává, jak vysoké jsou výkony na jednoho zaměstnance v období jednoho roku.

$$\text{produktivita práce z přidané hodnoty} = \frac{\text{přidaná hodnota}}{\text{počet pracovníků}} \quad (10)$$

3.2.6 Produktivita práce z tržeb

Tento ukazatel udává, jak vysoké jsou celkové tržby přepočtené na jednoho zaměstnance za období jednoho roku. Ve výpočtech je počítáno s průměrným ročním počtem pracovníků.

$$\text{produktivita práce z tržeb} = \frac{\text{celkové tržby}}{\text{počet pracovníků}} \quad (11)$$

3.2.7 Průměrná měsíční mzda

Pro lepší představu o výši průměrných měsíčních mzdách na jednoho zaměstnance slouží výpočet následujícího ukazatele. (6) (7) (8)

$$\text{průměrná měsíční mzda} = \frac{\text{mzdové náklady}/12}{\text{počet pracovníků}} \quad (12)$$

3.2.8 Komparace a vývojový trend

Další metodou užitou k analýze postavení společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o. na trhu je metoda komparace a zachycení vývojového trendu v rámci jednotlivých produktových portfolií, jak oproti konkurenci, tak i celému trhu.

4 Literární rešerše

4.1 Co je to pivo

Podle § 11 vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 335/1997 Sb. „se pivem rozumí pěnivý nápoj vyrobený zkvašením mladiny připravené ze sladu, vody, neupraveného chmele, upraveného chmele nebo chmelových produktů, který vedle kvasným procesem vzniklého alkoholu (ethylalkoholu) a oxidu uhličitého obsahuje i určité množství neprokvašeného extraktu; slad lze do výše jedné třetiny hmotnosti celkového extraktu původní mladiny nahradit extraktem, zejména cukru, obilného škrobu, ječmene, pšenice nebo rýže; u piv ochucených může být obsah alkoholu zvýšen přidávkem lihovin nebo ostatních alkoholických nápojů“

4.2 Suroviny pro výrobu piva

Pro výrobu piva jsou zapotřebí 4 hlavní suroviny, jimiž jsou: voda, chmel, slad a kvasnice.

4.2.1 Voda

Pivovarnický a sladařský průmysl je jedním z největších spotřebitelů vody. K výrobě 1 hl piva se v průměru spotřebuje 12 až 15 hl vody. K výrobě 100 kg sladu se spotřebuje okolo 15 hl vody. Vodu můžeme rozdělit podle použití na vodu varnou a na vodu užitkovou. Užitková voda se převážně používá v technologii k udržování čistoty provozu, kdežto varná voda se používá k výrobě mladiny a musí mít charakter pitné vody. Pitná voda se často upravuje chemickou cestou, aby dosahovala požadovaných hodnot.

Voda obsahuje dusičnany, sírany, vápník a hořčík. V pivovarském průmyslu jde zejména o správný obsah vápníku, hořčíku a iontů kovů. U varné vody je také velice důležitá její tvrdost. V Čechách se pivo vaří nejčastěji z vody měkké, nebo středně tvrdé. Pomocí technologií jsme v dnešní době schopni si obstarat vodu s přesným složením plynů, iontů kovů a solí. (9)

4.2.2 Chmel

Pěstování chmele (latinsky *Humulus lupulus*) patří do čeledi konopovitých má v českých zemích tisíciletou tradici. První zmínky o chmelu pocházejí z 8. a 9. století. Na přelomu tisíciletí ale zpráv o chmelu výrazně přibývá a z toho je zřejmé, že šlo o plodinu

významného hospodářského využití. Začátkem druhého tisíciletí se chmel začínal vyvážet z Čech po Labi do sousedního Německa. Nadační listina Vratislava II. z roku 1088 ukládala knížecím statkům povinnost odevzdávat desátek chmele.

Chmelařství vzkvétalo za panování císaře Karla IV., který byl velkým zastáncem pěstování chmele v Čechách. Byla zde patrná, některá z jeho opatření, i určité způsoby ochrany směřující proti vývozu, a také dozoru nad jeho pěstováním.

V Čechách se chmel pěstoval na mnoha místech. Pěstování se soustředovalo na území Rakovnicka, Lounska, Ústěcka a Klatovska. Vytvářela se také sdružení měšťanů, která vydávala pravidla pro pěstitele chmele. Vznikaly nové profese, které zabezpečovaly ochranu chmele: dozorcí, cejchovníci, měřiči aj.

V období třicetileté války (1618 až 1648) zažilo pěstování chmele v Čechách vážné ohrožení, což napomáhalo vzniku nových příležitostí pro jiné chmelařské oblasti převážně na území Německa.

K velkému rozmachu chmelařství v Čechách došlo za císaře Josefa II. Zprávy dokládají, že tehdy měl český chmel výbornou kvalitu.

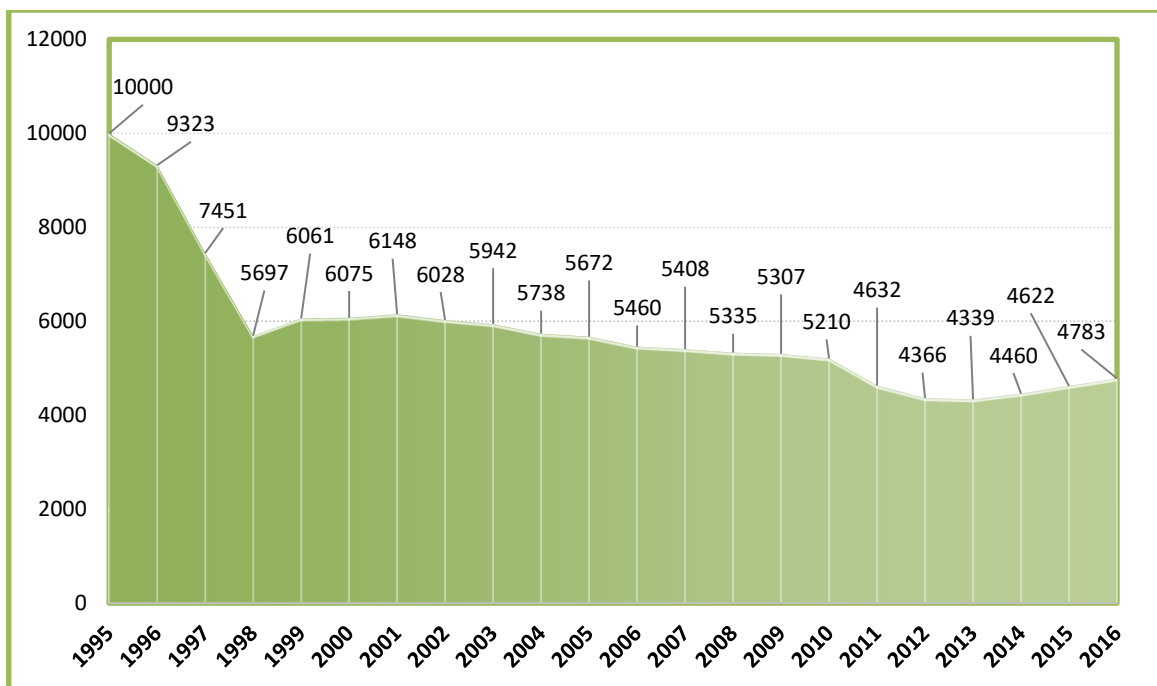
S rozvojem obchodu a s tím spojeného pivovarnictví na konci 18. a zejména v 19. století se objevují i některé snahy obchodníků prodávat za český chmel i méně hodnotné zboží. Proto byla zřízena v roce 1884 Znamkovna chmele v Žatci, která nečestným obchodníkům znemožňovala podvody. Od této doby vzniklo mnoho zákonných opatření, například nejnovější zákon o chmelu č. 97/1996 Sb. (10)

Chmel je dvouděložná rostlina náročná na teplo a světlo. K vaření piva se používají výhradně hlávky samičích rostlin. Samčí rostliny totiž hlávky nevytvářejí. Hlávky chmele se skládají ze stopky, věténka, krycích a pravých listenů a při oplození obsahují i semeno. V České republice registrujeme celkem 11 odrůd chmele: (9)

- Žatecký poloraný červeňák
- Saaz Late
- Sládek
- Kazbek
- Bohemie
- Harmonie
- Bor
- Premiant

- Rubín
- Agnus
- Vital

Graf 1: Vývoj osevní plochy chmelnic v ČR (ha)

Zdroj: Situační a výhledové zprávy chmel, pivo

Výměra osevní plochy chmelnic posledních téměř dvacet let stále klesá. V roce 1995 chmel rostl na ploše o rozloze 10 tisíc hektarů. Na samotné minimum se dostala rozloha chmelnic v roce 2013, kdy dosahovala 4 339 ha. Od této doby se opět rozlohy chmelnic mírně zvyšují.

„Je to pozitivní krok. Trochu jsme se odrazili ode dna a mohli bychom říct, že se plochy budou zvyšovat. Vše je dáno ekonomickou situací, neboť kvůli nadúrodě z roku 2010, kdy se nepodařilo úrodu prodat, někteří pěstitelé s pěstováním chmele skončili“ ,řekl novinářům předseda Svazu pěstitelů chmele Luboš Hejda.

Důvodem většího poklesu rozlohy mezi lety 2010 až 2013 byly hlavně ekonomické důvody. Český chmel, především Žatecký poloraný červeňák je jeden z nejdražších a nejkvalitnějších chmelů, který lze ve světě koupit. Velká část pivovarů tehdy z ekonomických důvodů přecházela k levnějším, avšak méně kvalitním chmelům.

Na začátku roku 2014 se díky podpoře ministerstva zemědělství pustili chmelaři do výrazné obnovy chmelnic, díky čemuž opět pomalu začala jejich rozloha v Čechách stoupat. Pomohl také tržní zájem pivovarů o jemný aromatický chmel, kam patří i Žatecký poloraný červeňák, který dodal pěstitelům chmele optimismus pro další rozvoj a rozšiřování chmelnic.

České chmelařství se potýká s problémem zastaralých chmelnic. 65 % konstrukcí je starších než 20 let. Optimální věk chmelnic je 5 - 14 let, v tomto rozmezí se nachází jen necelá polovina chmelnic. Zaslouhou Evropské unie by se stávající stav mohl zlepšovat, protože chmel byl zařazen mezi citlivé komodity a pěstitelům chmele se dostalo zvláštní podpory. (11)

Tabulka 1: Sklizňová plocha chmele ČR v roce 2015 – podle oblasti, odrůdy, produkce a výnosu

Chmelařská oblast	Odrůda	Plocha (ha)	Produkce (t)	Průměrný výnos (t/ha)
Žatecko	ŽPČ	3 190	2 894	0,91
	Sládek	163	277	1,7
	Premiant	100	137	1,37
	Agnus	35	64,3	1,84
	Saaz Late	32	35,2	1,1
	Kazbek	12	20,2	1,68
Žatecko celkem		3 576	3 469	0,97
Úštěcko	ŽPČ	433	495	1,14
	Sládek	22	36	1,62
	Premiant	37	55	1,48
	Agnus	3	5,7	1,89
	Kazbek	2	5,3	2,66
Úštěcko celkem		497	597	1,2
Tršicko	ŽPČ	416	514	1,24
	Sládek	82	172	2,1
	Premiant	43	76	1,77
	Kazbek	5	9,9	1,98
	Saaz Late	2	3,7	1,86
Tršicko celkem		549	777	1,39
Česká republika	ŽPČ	4 039	3 903	0,97
	Sládek	267	485	1,81
	Premiant	180	268	1,49
	Agnus	38	70	1,84
	Saaz Late	34	38,9	1,14
	Kazbek	19	35,4	1,86
Česká republika celkem		4 622	4 843	1,05

Zdroj: Svaz pěstitelů chmele České republiky

Sklizeň chmele v roce 2010 byla jedna z nejvyšších za posledních několik let. Bylo to 7 800 tun chmele s hektarovým výnosem 1,5 tuny na hektar. V roce 2014 to bylo 6 200 tun, s průměrným hektarovým výnosem 1,4 tuny na hektar. Oproti tomu rok 2015 přinesl díky suchému a horkému létu sklizeň jen 4 843 tun chmele s hektarovým výnosem velice podprůměrných 1,05 tuny na hektar.

Nejen v roce 2015, byl u nás nejpěstovanější odrůdou Žatecký poloraný červeňák. Na druhé místo se řadila odrůda Sládek a na třetí místo odrůda Premiant. V Žatecké oblasti se v roce 2015 celkově sklídilo 3 469 tun chmele, v Úštěcké oblasti 597 tun a v Tršické oblasti činila sklizeň 777 tun. (10)

Hlávky se sklízí převážně strojově. Po sklizni hlávky putují do sušičky, kde se suší teplým vzduchem. Následně se třídí a lisují. Hlávky chmele se z důvodu obtížného manipulování dále upravují. Chmel pro pivovarské účely může dosahovat 4 druhů zpracování. První typ jsou samotné neupravené usušené hlávky. Druhou možností, jak chmel upravit, je hlávky slisovat. Třetím typem je, že se chmelové hlávky rozdrť a nalisují do tzv. granulí. Poslední možností je extrahovat z chmelových hlávek pouze složky alfa - hořkých kyselin. Pivovary nejčastěji používají pro první dvě chmelení chmelové extrakty a pro poslední chmelení granulovaný chmel. (10) (12)

4.2.3 Slad

Slad se vyrábí z obilí procesem nazývaným sladování. Nejčastější obilninou, ze které vzniká slad, je ječmen. Pro pivovarnické účely je to ječmen jarní, neboli sladovnický. Obilnina se sklídí, namočí se do vody a nechá se vyklíčit. Tím dojde k enzymatickým procesům, kdy se složité cukry mění na jednoduché cukry (škrob se změní na sacharózu). Tyto jednodušší cukry jsou pak stravitelné pro kvasinky. Vyklíčená obilnina se vysuší horkým vzduchem a strojově se zbaví klíčku, který dále slouží jako krmivo pro hospodářská zvířata. Slad se následně suší při teplotách mezi 50 až 240 stupni Celsia, podle toho, zda chceme světlý slad (slad Plzeňského typu) pro vaření světlého piva, nebo slad tmavý pro vaření tmavých a polotmavých pív.

Sladovny dělíme do 2 typů. Sladovny obchodní a sladovny pivovarské. Pivovarské sladovny mají v Čechách 77 % zastoupení na spotřebě a sladovny obchodní zbylých 23 %. Dvě největší pivovarské sladovny vyrábí slad pro Plzeňský Prazdroj. Jedna se nachází v Plzni. Ta vyrábí okolo 80 tisíc tun sladu ročně. Druhá v Nošovicích, která vyrábí okolo 30 tisíc tun sladu ročně. Největší zastoupení u obchodních sladoven má v České republice

francouzská společnost Soufflet, s největšími sladovnami v Hodonicích, Kroměříži a Nymburku, kde každá z nich vyrobí ročně přes 100 tisíc tun sladu.

Celková výtěžnost sladu se vypočítá jako poměr hmotnosti sladu a hmotnosti spotřebovaného ječmene. Koeficient spotřeby ječmene poté získáme jako poměr sta a celkové výtěžnosti. Koeficient u českého sladu nabývá nejčastěji hodnot 1,25.

Ječmen nesmí být v době sklizně příliš vlhký, natož pak plesnivý. Je žádoucí co nejvyšší výnos zrna 6,5 – 7 tun na hektar. Počet zrn v klasu by měl být mezi 18 - 20 a hmotnost tisíce zrn 42 – 46 g. Výška rostliny by měla být ideálně 70 - 80 cm. (9)

V České republice je registrováno 55 odrůd ječmene. V roce 2015 byl ječmen pěstován na ploše 365 946 hektarů, z toho ječmen jarní na ploše 261 406 hektarů. Výnos v tomto roce byl 5,44 tun na hektar, tudíž se sklídilo téměř 2 miliony tun ječmene. Oproti předcházejícímu roku se sklídilo o 44 tisíc tun ječmene jarního více, z důvodu navýšení osevní plochy o více než 6 tisíc hektarů. (13) (14)

4.2.4 Kvasnice

Aby mohlo pivo vůbec vzniknout, jsou k tomu zapotřebí kvasnice, které nám napomůžou v procesu kvašení. Při procesu kvašení se přeměňují cukry na alkohol. V pivovarnictví existují tři základní druhy kvašení. Prvním z nich je kvašení spontánní, ke kterému kvasinky nejsou potřeba. Pivo zde začne kvasit samovolně. Druhým typem je použití kvasnic, které zajišťují spodní kvašení. Používají se na to kvasinky druhu *saccharomyces carlsbergensis*. Znamená to, že kvasinky se na konci kvasného procesu usazují na dně nádoby s pivem. Třetím typem je možnost použít kvasinky pro svrchní kvašení. Kvasinky jsou druhu *saccharomyces cerevisiate*. Kvasinky na konci kvasného procesu zůstávají na hladině. Spodní kvašení probíhá za teploty 6 – 12 °C a trvá 6 až 12 dní. Svrchní kvašení probíhá za teploty 15 - 25 °C a trvá nejčastěji 3 až 9 dní.

Proces kvašení dělíme do dvou stupňů. Hlavní kvašení, při němž se na hladině mladiny vytvoří pěna. Poté dochází k tvorbě bílých kroužků na povrchu, které se postupně přebarvují do barvy hnědé. Následně se vytvoří vrstva tmavé pěny zvaná deka. Tu je nutné co nejdříve z povrchu odstranit, protože by negativně ovlivnila hořkost piva. Druhým stupněm je dokvašování a ležení piva v ležáckých sklepích. Dochází zde k dokvašení extraktu, které probíhá pod mírným tlakem.

Kvasnice jsou jednou z nejdůležitějších ingrediencí pro výrobu piva. Ovlivňují totiž výslednou chuť piva, stejně tak jako použitý druh kvašení. Již v roce 1876 vydal francouzský biolog, chemik a lékař Louis Pasteur publikaci Studie o pivu, ve které důkladně popsal výrobu piva za pomoci kvasinek. Kvasinky lze všeobecně zařadit mezi houby, které jsou využívány k výrobě piva, vína a jiných alkoholických nápojů. Mikrobiologická společnost European Brewery Convention definuje pivovarské kvasinky jako kulturní kvasinky používané k produkci spodně či svrchně kvašených piv. Označení pivovarské kvasinky zahrnuje více než tisíc různých technologických kmenů s jinými vlastnostmi. Proces kvašení spočívá v tom, že kvasničné buňky se pučením rozmnožují a jejich počet tak exponenciálně vzrůstá. Výsledek kvasného procesu ovlivňuje především aktivita a koncentrace kvasničných buněk. (15)

4.3 Vaření piva

Úplně na počátku celého procesu, je potřeba namlít slad v tzv. šrotovníku. Rozemletý slad se smíchá s vodou a putuje do vystírací kádě, kde se zahřívá. Proces se nazývá rmutování. Utvoří se hmota připomínající kaši. Tím, že hmotu zahříváme, dochází ke zcukřování. Zde se na základě receptury každého pivovaru odebírají tzv. rmuty. Nejčastěji se v českých pivovarech rmutuje 3x. Rmut neboli část vody se sladem z vystírací kádě se odebere do rmutovací pánve, kde se zahřívá na určitou teplotu, po určitou dobu a pak se opět vrací do vystírací kádě. Poté následuje scezování, při kterém oddělíme kapalnou část sladinu a pevnou část mláto. Mláto dále slouží jako krmivo pro hospodářská zvířata. Sladinu pak vaříme v mladinové pánvi, do které přidáváme chmel, který se používá převážně v granulích, nebo v kombinaci s chmelovými extrakty. Tím vznikne mladina.

Po dokončení procesu chmelovaru, kdy ještě mladina obsahuje drobnější části chmele a sladu, ji musíme scezením a ve sběrači kalů zbavit nežádoucích proteinů. Pak následuje co nejrychlejší ochlazení mladiny na 6 °C a následně její provzdušnění a přečerpání do dnes již velice rozšířených cylindrokónických tanků, kde se přidají pivovarské kvasnice a začne hlavní kvašení. Kvašení může také probíhat v otevřených kvasných kádích, ale tento způsob je pomalu nahrazován zmíněnými multifunkčními cylindrokónickými tanky. Po skončení procesu kvašení se pivo zbaví kvasnic a putuje do ležáckých tanků, kde pivo dokvašuje. Ležení piva probíhá nejčastěji okolo 3 týdnů při teplotách od 0 do 4 °C. Pokud se vyrábí pivo nefiltrované, putuje rovnou na stáčírnu.

Pokud se vyrábí pivo filtrované, musí projít ještě skrz křemelinovou a deskovou filtraci. Pivo se stáčí a distribuuje v sudech, skleněných láhvích, plechovkách a v plastových láhvích. Pivovar Staropramen nabízí jako jeden z mála pivo v tzv. samochladících sudech. Sud má objem 20 litrů a pivo dokáže po přepnutí páky vychladit do 1 hodiny na požadovanou teplotu 4 až 6 °C na dobu až 12 hodin. Sud funguje na základě chemické reakce nadrceného kamene zeolitu a vody.

4.4 Historie a vznik piva

4.4.1 Mezopotámie

Za kolébku piva se považuje Mezopotámie. Oblast takzvaného úrodného půlměsíce leží mezi řekami Eufratem a Tigridem. Předpokládá se, že pivo bylo objeveno úplnou náhodou. Již před 7 tisíci lety před naším letopočtem zde pěstovali Sumerové a Babyloňané obilí. Skladovali ho v hliněných nádobách. Do nádob zřejmě natekla voda a poté zasvítilo slunce a došlo tím ke kvasnému procesu. Výsledkem toho byl mok s příjemně omamnou chutí. Nápoji říkali kaš a začal se poté připravovat cíleně. Kaš lze tedy považovat za prvního předchůdce piva. Nápoj tenkrát vařily především ženy. Chmel v té době ještě nebyl znám, a tak Sumerské pivo kaš bylo na rozdíl od současného piva připravováno bez chmele. Kaš vznikal především z ječného chleba, sladu a vody. Suroviny byly společně umístěny do velkého džbánu, ve kterém probíhalo kvašení. Díky nepřítomnosti chmele, kaš neměl hořkou chuť. Chuť se dodávala přidáním praženého chleba v horkém popelu, nebo přidáváním sezamových semínek či zelené hořčice.

Po objevení kvašení začalo vznikat mnoho druhů piva. Rozdíl mezi nimi představovaly především barva a chuť. Okolo roku 3 tisíce před naším letopočtem bylo pití piva rozšířeným zvykem. Pivo nepodstupovalo proces filtrace, nebylo čiré a obsahovalo velké množství mechanických částic. Obilné stéblo, zde fungovalo jako brčko. První zmínka o veřejných provozovnách se objevila v Chammurapiho zákoníku z roku 1686 před naším letopočtem. Zákoník upravoval tresty pro nepoctivé šenkýře. (16) (17)

„Kdo bude míchat do piva vodu, bude utopen v sudu nebo trychtýřem bude lito do něj tak dlouho pivo, dokud nezemře.“

„Šenkýřka, která si nechá proplatit čepované pivo stříbrem, místo aby přijala ječmen, bude utopena. Tentýž trest čeká šenkýřku, která prodává špatné pivo.“

„Šenkýřka, která ve své krčmě trpí politické debaty nebo jiné řeči poškozující stát a neudá tyto lidi vrchnosti, bude usmrcena!“

„Kněžka, která navštěvuje pivnice, nebo dokonce některou otevře, bude upálena!“

O oblíbenosti a vážnosti piva svědčí také skutečnost, že během vojenských bitev platil nepsaný zákon, podle kterého se musel v dobytém městě ušetřit pivovar. (18)

4.4.2 Egypt

Záznamy o přípravě piva jsou rovněž zaznamenávány ze starověkého Egypta, který je v některé literatuře považován za původní zemi objevu piva. Egypťané nazývali kvasící nádobu používanou při výrobě namset. Při výrobě piva Egypťané používali ječmen, ze kterého vyráběli slad a různé druhy pšenice, které nahrazovali chmel. Pivo tím dostávalo nasládlou chuť. V době Antiky dominovalo víno, a tak se pivo nacházelo na okraji zájmu.

4.4.3 Středověk

Germánské kmeny a oblasti pod nadvládou Vikingů preferovaly výrobu i konzumaci piva. Pivo pily teplé. Zároveň zde byla objevena metoda, která umožňovala výrobu silnějšího piva. Jednalo se o metodu tzv. vymrazování piva. Pivo se nechalo zmraznout a díky rozdílné teplotě tání vody a alkoholu došlo k nárůstu obsahu alkoholu. Rozvíjely se především klášterní pivovary. Důležitá byla produkce piva u královských měst. Pivovary dostávaly od králů různá privilegia, především právo várečné a mílové. Podle těchto práv mohl téměř každý zdejší měšťan pivo vařit a také ho čepovat. Měšťané byli sdruženi do cechů, cechy se potom staraly o kvalitu a postup vaření piva. Cechy pak díky právu mílovému tvořily jakýsi monopol na výrobu piva v daném městě a rovněž do vzdálenosti jedné míle od hradeb. Pivo však nemohlo být až do roku 1517 vyváženo. Tohoto roku byla uzavřena mezi královskými městy a šlechtou tzv. Svatováclavská smlouva, která již vývoz piva do královských měst povolovala. O rok dříve, tedy v roce 1516, byl v Bavorsku vydán zákon o čistotě piva, neboli Reinheitsgebot. Pivo se podle zákona smělo vyrábět pouze z vody, chmele a ječmene. Pivovaru, který použil nějaké jiné přidané ingredience, byly sudy zabaveny bez možnosti náhrady. V zákoně se mezi povinnými ingrediencemi neobjevují kvasnice, protože v této době ještě nebylo známo, jak samotné kvašení probíhá. Pivo tedy kvasilo spontánně.

4.4.4 19. a 20. století

V roce 1876 vydává francouzský biolog, chemik a lékař Louis Pasteur dílo: „Studie o pivu“, ve které podrobně popisuje novodobou technologii výroby piva založenou na pasterizaci a filtraci piva. V 19. století také narůstaly poznatky o přípravě, kvašení a filtraci piva. V témže roce, kdy vydal Louis Pasteur svoji knihu, byl založen první pivovar určený k masové produkci piva, americký pivovar Anheuser - Busch. Jednoduchá příprava piva byla postupně nahrazena řemeslnou výrobou a v polovině 19. století průmyslovou výrobou. Od 50. let 20. století došlo ke změně trendů. Začaly vznikat malé pivovary, které se nejdříve objevily na území Velké Británie. Princip výroby piva je po staletí stejný. Postupně se ale významně zdokonalují jednotlivé technologické kroky, postupy a zařízení na výrobu. (16) (17)

4.5 Historie piva v Čechách

Nejstarším písemným dokladem o výrobě piva je nadační listina krále Vratislava II. z roku 1088 pro vyšehradskou kapitolu, ve kterém přikazuje kanovníkům odevzdávat desátek z chmele. Roku 1118 byl založen v Cerhenicích první pivovar v Čechách. V Nadační listině krále Soběslava I. roku 1130 panovník přikazuje lidem v podhradí platit vyšehradské kapitule desátek z přípravy piva (1x týdně 1 vědro piva a 1 vědro medu). Ve 13. století král Václav II. stanovil, že právo vařit pivo mají pouze měšťané bydlící uvnitř městských hradeb v královských městech, stejné právo várečné pak měly ještě kláštery. Listinnou bylo potvrzeno právo várečné například Dobrušce roku 1320 a Českému Krumlovu roku 1347. Měšťanům královských měst bylo právo várečné potvrzené až ve „Zlaté bule“, kterou roku 1350 vydal Karel IV., král český a císař římský. Na ochranu práv královských měst obdržela v období 13. a 14. století města takzvané „právo mílové“, což znamenalo, že do okruhu jedné míle byl pivovarům zaručován jakýsi monopol ve vaření a prodeji svého piva (jedna míle byla 7,48 km). Opava 1224, Hodonín 1228, Olomouc 1230, Písek 1327, Rakovník 1341, po roce 1346 pak České Budějovice, Kolín, Domažlice, a další. V Brně roku 1353 byl založen první sladovnický cech. Král Václav IV. roku 1398 ve sporu o vaření piva rozhodl: „vaření piva není řemeslo, ale obchod, kteréhož každý měšťan svobodně se smí dotýkati“. V období 14. - 15. století města pokládala vaření piva za svou živnost a za svoje privilegium.

Původně si každý měšťan vyráběl pivo sám, postupně se však koncentrace výroby přesunula až do podoby městských pivovarů. Vznikla nová samostatná řemesla – sladovníci

a později i pivovarníci. Na konci 15. století však šlechta zjistila, že vaření piva nese určité ekonomické výhody. Začalo docházet ke sporům s městy o ochranná opatření. Roku 1484 vznikl spor o vaření piva mezi stavy. Šlechta a rytíři původně vaření piva odmítali. Brali to jako činnost, poškozující jejich čest. Spor trval 33 let. Rozhodnuto bylo až v roce 1517, kdy bylo přiznáno vařit pivo všem třem stavům. Toto výhradní právo na vaření a jeho prodej bylo ještě podpořeno takzvaným „právem propinačním“ („v jistém určitém okršlku pivo vařiti a kořalku páliť i oboje prodávati“), které trvalo až do 30. dubna 1869. Propinační právo omezovalo výstavbu nových pivovarů. Ve městech bylo pivo vařeno především po jednotlivých domech. Sláva městských řemeslných pivovarů začala klesat po roce 1547. Řada měst se vzbouřila proti nadvládě Habsburků a posléze jim byl konfiskován majetek.

Roku 1546 se začaly platit pravidelné poplatky za výrobu piva. Vybírání poplatků bylo zavedeno již dříve, poplatky často měnily svůj název a také důvod poplatku. V roce 1228 byl zaveden poplatek pivovarů královskému číšníkovi z každé várky. Roku 1481 bylo zavedeno tzv. „povarné“ a v roce 1522 tzv. „posudné“. V roce 1585 osobní lékař císaře Rudolfa II. Tadeáš Hájek z Hájku popsal ve své knize „O pivě, jeho výrobě, povaze, silách a vlastnostech“ výrobu svrchně kvašených piv z pšeničného sladu. Výroba těchto druhů piv převažovala až do poloviny 19. století.

V 18. století se český sládek František Ondřej Poupě postaral o významnou reformu. Zasloužil se o rozvoj současných českých piv, která byla typická pro tehdejší dobu. Navrhnul nová zařízení pro výrobu piva a sladu. Přesvědčoval české sládky, aby používali jen ječný slad. Upravil také dávkování chmele, kterým se piva výrazně chuťově zlepšila. Heslo, které František Ondřej Poupě propagoval, bylo: „žito na chleba, pšenice na koláče, oves pro koně, ječmen na pivo“.

Technologie vaření piva se změnila z původně svrchně kvašeného piva na spodně kvašené, podle bavorského vzoru. Tradiční řemeslná výroba pomalu končí a stává se čím dál více průmyslovou a technicky komplikovanější. Hlavní surovinou pro výrobu piva na konci 18. století nebyla pšenice, ale především ječmen a český chmel. Roku 1818 vznikla samostatná výuka pivovarství na pražské technické škole.

Významnou událostí je pak v roce 1842 otevření nového Měšťanského pivovaru v Plzni. Bavorský sládek Josef Groll téhož roku uvařil prototyp dnešního spodně kvašeného světlého ležáku plzeňského typu. Výsledek experimentu nedovedl odhadnout ani sám Groll. V novém pivním stylu se prý spojily unikátní české suroviny v podobě českého žateckého

chmele, měkké plzeňské vody a speciálně upraveného světlého sladu. Na rozdíl od klasického bavorského ležáku totiž Josef Groll nenechal pivo tolik prokvasit, čímž získalo pivo na plnosti. Josef Groll v Plzni ale dlouho nevydržel. Tři roky od uvaření své první várky plzeňského piva se vrátil do rodného Bavorska. Tento typ se později stal dominantním typem, nejen u nás, ale i v celém světě. Byl k tomu použit český chmel a český slad. Jmenované suroviny se poté staly vedle piva důležitými významnými exportními komoditami.

Průmyslová revoluce proniká i do pivovarnictví. Původní řemeslná výroba piva je nahrazena produkcí piva ze středních a velkých průmyslových pivovarů. Polovina 19. století je nazývána zlatým věkem českého pivovarnictví. Mezi základní technologické změny patří:

- přechod na spodní kvašení,
- rušení malých pivovarů,
- vznik nových pivovarů,
- zavedení sacharometru,
- zavedení strojních pohonů,
- vaření parou,
- strojní chlazení,
- zřizování propagačních stanic,
- vznik prvních lahvoven.

Roku 1868 je založena Sladovnická škola v Praze. V roce 1883 je přejmenována na První veřejnou sladovnickou školu v Praze. Roku 1873 vzniká největší pivovarský spolek „Spolek pro průmysl pivovarnictví v Království českém“, na který dnes navazuje Český svaz pivovarů a sladoven. O čtyři roky později je v Praze založen Výzkumný ústav pivovarský a sladařský.

V druhé polovině 19. století tak nastává v českém pivovarnictví obrovský zlom. Vzniká řada měšťanských, akciových i soukromých pivovarů. Z iniciativy prof. Kruise je v roce 1910 zřízena vyšší sladovnická čtyřletá škola. O čtyři roky později je Vyšší sladovnická škola spojena s Výzkumným ústavem pivovarským a sladařským. Tím vznikly nové Vědecké ústavy pivovarské. V roce 1918 k nim ještě přibyla nově vzniklá Nižší pivovarská škola.

Obrovský vývoj českého pivovarnictví zastavily dvě světové války a následné období po válkách díky plánovanému hospodářství.

Během druhé světové války jsou pivovary zavřené. Řada pivovarů se díky válce již neotevřela a po válce jsou zbývající znárodněny. Mezi lety 1944 až 1945 je výuka na školách zastavena. Zanikla Nižší pivovarská škola a obnovena byla pouze Vyšší pivovarská škola, která se v roce 1949 přejmenovává na Průmyslovou školu pivovarskou, která sídlila v Praze ve 3. poschodí Pivovarského domu. V roce 1950 je škola přemístěna do Podskalské ulice, kde se o dva roky později stává součástí Vyšší průmyslové školy potravinářské chemie. Privatizace v 90. letech se pak vyznačuje především přílivem zahraničního kapitálu, který přispěl k modernizaci výroby piva. (19) (20) (21)

4.6 Značení piva

Vyhláška č. 115/2011 Sb. upravuje vyhlášku č. 335/1997 Sb. zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí.

Následující tabulka představuje způsob značení piva podle obsaženého procenta alkoholu, procenta extraktu původní mladiny a skutečného prokvašení.

Tabulka 2: Značení piva podle vyhlášky č. 115/2011 Sb.

Ukazatel		Skupina piva						
		nealkoholická	se sníženým obsahem alkoholu	stolní	výčepní	ležáky	speciální	portery
Skutečné prokvašení (%)	tmavá piva	nestanoveno		min. 45				
	ostatní piva	nestanoveno		min. 50				nestanoveno
Alkohol v % objemových		max. 0,5	0,5 - 1,2	více než 1,2				
Extrakt původní mladiny v % hmotnostních		nestanoveno		max. 6	7 až 10	11 až 12	13 až 17	min. 18

Zdroj: Vyhláška č. 115/2011 Sb.

Podle § 12 se skupiny piva dále mohou členit na tyto podskupiny:

- a. pšeničné pivo,
- b. pivo z jiných obilovin,
- c. kvasnicové pivo,
- d. ochucené pivo.

Každé distribuované pivo musí splňovat podle § 13 následující náležitosti značení piva:

- a) název druhu a skupiny, popřípadě také podskupiny,
- b) obsah alkoholu v procentech objemových vyjádřený číslem s nejvýše jedním desetinným místem; dále následuje symbol „%“ doplněný slovem „objemových“ nebo zkratkou „obj.“ nebo „vol.“; před číselným údajem může být uvedeno „alkohol“ nebo „alk.“ nebo „alc.“,
- c) způsob kvašení, jde-li o pivo vyrobené svrchním kvašením nebo kvašením v lahvi,
- d) údaj "nefiltrované", pokud nebyla provedena filtrace,
- e) údaj, zda jde o pivo světlé, tmavé, polotmavé nebo řezané,
- f) údaj o použití přírodní minerální vody, pokud byla k výrobě použita,

- g) pivo z jiných obilovin musí být v názvu označeno druhem obiloviny, z níž bylo vyrobeno. (22)

Nová vyhláška o nápojích bude měnit označení některých druhů piv. Piva mezi sedmi a deseti stupni ponese nadále označení výčepní piva. Jedenácti a dvanáctistupňová spodně kvašená piva budou označována stále ležáky, svrchně kvašená se budou nazývat plná piva. Třináctistupňová až sedmnáctistupňová piva, jsou doposud označována, jako piva speciální. Nově budou označována jako piva silná.

Další novinkou bude možnost označit pivo podle takzvaného pivního stylu. Jedná se například o styl ALE, stout, IPA či porter. Styl piva vyjadřuje především obvyklý způsob produkce a složení piva, který respektuje postupy v tradičních oblastech výroby. Vyhláška stále není v platnosti. Podle ministerstva zemědělství novela vyhlášky o nápojích reaguje na měnící se sortiment piva a na nové pivní styly zaváděné převážně menšími pivovary. (23)

4.7 Spotřební daň na pivo

Problematika spotřební daně z piva je upravena zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, v hlavě III., citovaného zákona (§ 80 až § 91). Z hlediska příjmů do státního rozpočtu nepatří tyto dvě daně k nosným daním. Předmětem daně z piva se pro účely zákona o spotřebních daních rozumí:

a) výrobek uvedený pod kódem nomenklatury 2203 obsahující více než 0,5 % objemových alkoholu

b) směsi výrobku uvedeného v písmenu a) s nealkoholickými nápoji uvedené pod kódem nomenklatury 2206 obsahující více než 0,5 % objemových alkoholu

Koncentrace piva se vyjadřuje v hmotnostních procentech, jako procento extraktu původní mladiny, který se stanoví výpočtem podle velkého Ballingova vzorce. Hlavními výrobními prostředky pivovarů se pro účely tohoto zákona rozumí varna, spilka a ležácký sklep, případně cylindrokonické tanky.

Podle § 86 je od daně osvobozené pivo:

- a. pro výrobu octa,
- b. pro výrobu a přípravu léčiv,

- c. pro výrobu přísad při výrobě potravin a nápojů, jejichž obsah alkoholu nepřesahuje 1,2 %,
- d. pro výrobu potravinářských výrobků, pokud obsah alkoholu v nich nepřekročí 8,5 litru alkoholu ve 100 kg výrobku u čokoládových výrobků nebo 5 litrů alkoholu ve 100 kg výrobku u ostatních výrobků.

Základem pro spotřební daň z piva je množství vyjádřené v hektolitrech. Zákon o spotřebních daních stanovuje základní sazbu daně a snížené sazby daně pro menší pivovary. Pivovary jsou zařazené do pěti velikostních skupin v závislosti na ročním výstavu piva. Malým nezávislým pivovarem se rozumí pivovar, jehož roční výroba piva, včetně piva vyrobeného v licenci je nižší než 200 000 hl.

Tabulka 3: Základní sazba daně z piva a snížené sazby daně z piva pro malé nezávislé pivovary za 1 hektolitr a každé celé hmotnostní procento extraktu původní mladiny

Základní sazba	Velikostní skupina pivovaru podle výstavu v hl ročně				
	do 10 000 včetně	nad 10 000 do 50 000 včetně	nad 50 000 do 100 000 včetně	nad 100 000 do 150 000 včetně	nad 150 000 do 200 000 včetně
32,00 Kč	16,00 Kč	19,20 Kč	22,40 Kč	25,60 Kč	28,80 Kč

Zdroj: Zákon č. 353/2003 Sb. § 85

Následující tabulka ukazuje vyměřenou spotřební daň v Kč rozdělenou podle výstavu pivovarů. Tabulka neobsahuje daň vyměřenou při dovozu ze třetích zemí (země mimo EU). Celková daň za rok 2016 byla téměř 4,3 miliardy korun. (24) (25)

Tabulka 4: Vyměřená daň z piva (dle jednotlivých skupin) za rok 2016

Velikostní skupina pivovaru podle výstavu v hl ročně						Celkem
do 10 000 včetně	nad 10 000 do 50 000 včetně	nad 50 000 do 100 000 včetně	nad 100 000 do 150 000 včetně	nad 150 000 do 200 000 včetně	nad 200 000	
48,3 mil. Kč	40,6 mil. Kč	118,7 mil. Kč	78,4 mil. Kč	21,6 tisíc Kč	4 mld. Kč	4,3 mld. Kč

Zdroj: Celní správa

4.7.1 Historie spotřební daně v České republice

Nově vzniklé společenské a ekonomické poměry po listopadu 1989 si vyžádaly vytvoření zcela nového daňového systému, který by nahradil systém daní a odvodů uplatňovaný v centrálně plánovaném hospodářství. Byl tedy vytvořen nový daňový systém reflektující nové poměry, přičemž základem nové soustavy byl zákon o soustavě daní, který stanovil, jaké daně mohou být stanoveny. Z nepřímých daní to byla daň spotřební, do které je řazena i daň z piva.

Spotřební daň na pivo v roce 1991 byla rozdělena podle stupňovitosti vařeného piva, neboli podle procenta extraktu původní mladiny (EPM). V nevýhodě byly malé pivovary, na které se vztahovala stejná daň jako na velké pivovary.

O dva roky později se situace pro pivovary z hlediska spotřební daně zlepšila. Na piva s obsahem EPM pod 13 % se daň snížila o 23 %. Daň na piva o obsahu EPM nad 13 % byla snížena oproti roku 1991 o 54 %. Průměrné daňové zatížení kleslo o 33 %.

Rok 1995 konečně začínal dopřávat malým pivovarům, které měly takzvanou slevu na daň. Minipivovary s produkcí do 10 000 hl měly daňovou slevu 50 %. Spotřební daň podle obsahu EPM stoupla oproti minulému období jen o zanedbatelných 1,5 %.

Od roku 1998 je spotřební daň na pivo v České republice koncipovaná stejně. Daň se počítá podle jednoho procentního bodu EPM na 1 hl uvařeného piva. Spotřební daň velice podporuje malé pivovary do výstavu 10 000 hl, pro které platí daň 12 Kč za 1 % EPM a 1 hl.

V roce 2010 spotřební daň pouze narostla na hodnoty uvedené v tabulce č. 3. Nárůst byl o 33 %. Podle těchto sazeb daní se řídí pivovary i v roce 2017.

4.7.2 Spotřební daň na pivo ve světě

Jedním z faktorů, který významně ovlivňuje konečnou cenu piva, jsou nepřímé daně, tedy DPH a spotřební daň. Ve všech členských zemích EU podléhá pivo základní spotřební dani.

Při splnění zákonných podmínek je možné ve většině členských států EU odvádět sníženou spotřební daň. Toto zvýhodnění se týká menších pivovarů. V Česku jsou za malé pivovary, které mají nárok na sníženou spotřební daň, považovány pivovary s roční výrobou do 200 tisíc hl. Sazba daně je závislá na ročním výstavu pivovaru a pohybuje se od 16 Kč do 28,80 Kč. Malé pivovary jsou v České republice stále na vzestupu a zájem o speciální piva stoupá. Nejvíce pivovarů v EU se nachází ve Velké Británii a Německu. Státy v Evropské unii, ve kterých je sazba spotřební daně snižena, jsou následující: *Belgie, Bulharsko, ČR, Dánsko, Německo, Estonsko, Řecko, Francie, Irsko, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Nizozemí, Rakousko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Finsko, Velká Británie.*

Výpočet spotřební daně v jednotlivých zemích EU se liší. V Česku a další zhruba polovině států, závisí výše spotřební daně na hmotnostním procentu extraktu původní mladiny. Podle procenta extraktu původní mladiny se v EU spotřební daň počítá v následujících zemích: *Belgie, Bulharsko, ČR, Německo, Řecko, Španělsko, Itálie, Malta, Nizozemí, Rakousko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko.*

V některých zemích EU závisí výše spotřební daně na obsahu alkoholu. Mezi tyto státy se řadí: *Dánsko, Estonsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko, Finsko, Švédsko, Velká Británie.*

V tabulce č. 5 je znázorněná přepočítaná spotřební daň pro vybrané země EU. Najdeme zde spotřební daň na hektolitr piva v eurech, spotřební daň na jedno půllitrové pivo v eurech a spotřební daň na jedno půllitrové pivo v českých korunách. Směnný kurz je ze dne 25. 1. 2017 (27,017 Kč = 1 EUR). Spotřební daň je ve všech případech uvedena pro piva s obsahem 12 % obsahem extraktu původní mladiny.

Z členských zemí EU je nejvyšší spotřební daň u piva s 12 % obsahem extraktu původní mladiny ve Finsku (20,78 Kč), Velké Británii (15,72 Kč), Irsku (14,62 Kč), Švédsku (13,48 Kč) a Slovinsku (7,84 Kč). Nejnižší spotřební daň u 12 % piva je v Bulharsku (1,24 Kč), Německu (1,28 Kč), Lucembursku (1,29 Kč), Španělsku (1,35 Kč), Rumunsku (1,40 Kč) a Česku (1,92 Kč).

Co se týče daně z přidané hodnoty, tak nejvyšší v EU se nachází v Maďarsku, kde dosahuje hodnoty 27 %. Dále ve Švédsku, Dánsku a Chorvatsku, kde je sazba daně z přidané hodnoty 25 %. Nejnižší daň z přidané hodnoty v EU je v Lucembursku, kde má hodnotu 17 % a na Maltě, kde dosahuje hodnoty 18 %. Daň z přidané hodnoty 19 % má Německo. (26)

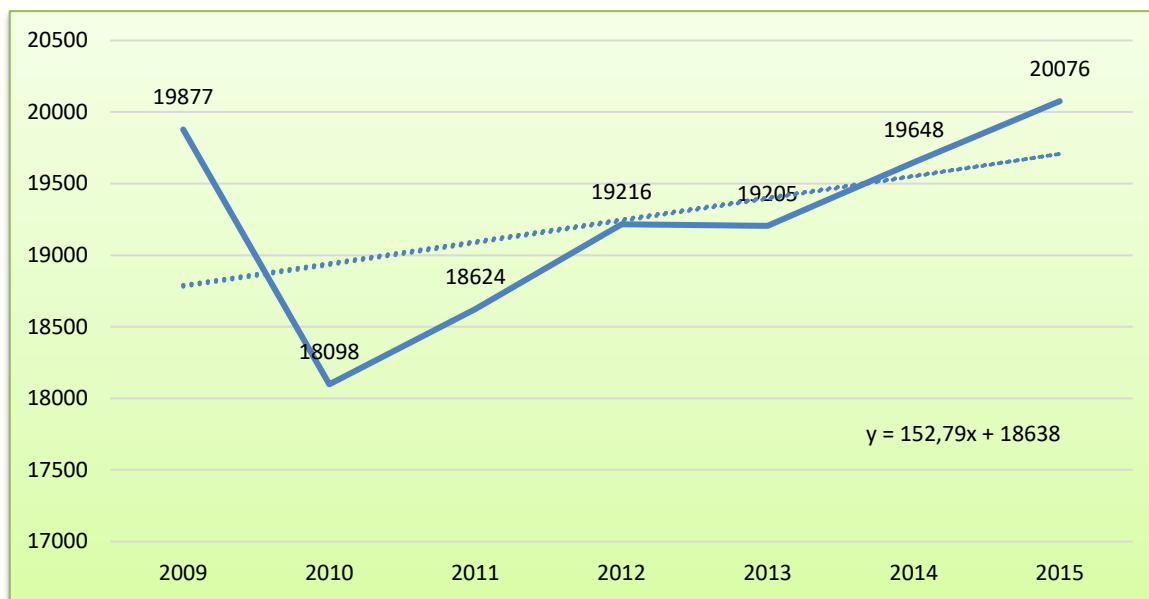
Tabulka 5: Spotřební daň u piva ve vybraných zemích EU (rok 2015, pivo s 12 % obsahem extraktu hmotnostní mladiny)

Země	DPH %	Spotřební daň na hektolitr	Spotřební daň na půllitr v euro	Spotřební daň na půllitr v Kč
Bulharsko	20	9,18 €	0,05 €	1,24 Kč
Německo	19	9,48 €	0,05 €	1,28 Kč
Lucembursko	17	9,55 €	0,05 €	1,29 Kč
Španělsko	21	9,99 €	0,05 €	1,35 Kč
Rumunsko	24	10,36 €	0,05 €	1,40 Kč
Česko	21	14,21 €	0,07 €	1,92 Kč
Litva	21	14,95 €	0,07 €	2,02 Kč
Slovensko	20	17,25 €	0,09 €	2,33 Kč
Lotyšsko	21	18,21 €	0,09 €	2,46 Kč
Portugalsko	23	19,40 €	0,10 €	2,62 Kč
Malta	18	20,73 €	0,10 €	2,80 Kč
Polsko	23	21,25 €	0,11 €	2,87 Kč
Belgie	21	22,13 €	0,11 €	2,99 Kč
Rakousko	20	23,98 €	0,12 €	3,24 Kč
Chorvatsko	25	24,95 €	0,12 €	3,37 Kč
Maďarsko	27	24,95 €	0,12 €	3,37 Kč
Řecko	23	31,17 €	0,16 €	4,21 Kč
Estonsko	20	34,64 €	0,17 €	4,68 Kč
Dánsko	25	35,98 €	0,18 €	4,86 Kč
Itálie	22	36,50 €	0,18 €	4,93 Kč
Nizozemí	21	37,98 €	0,19 €	5,13 Kč
Slovinsko	22	58,04 €	0,29 €	7,84 Kč
Švédsko	25	99,79 €	0,50 €	13,48 Kč
Irsko	23	108,23 €	0,54 €	14,62 Kč
Velká Británie	20	116,37 €	0,58 €	15,72 Kč
Finsko	24	153,83 €	0,77 €	20,78 Kč

Zdroj: Eurostat Excise Duty Tables, Part I Alcoholic Beverages, July 2015

5 Vývoj výstavu a exportu piva v ČR

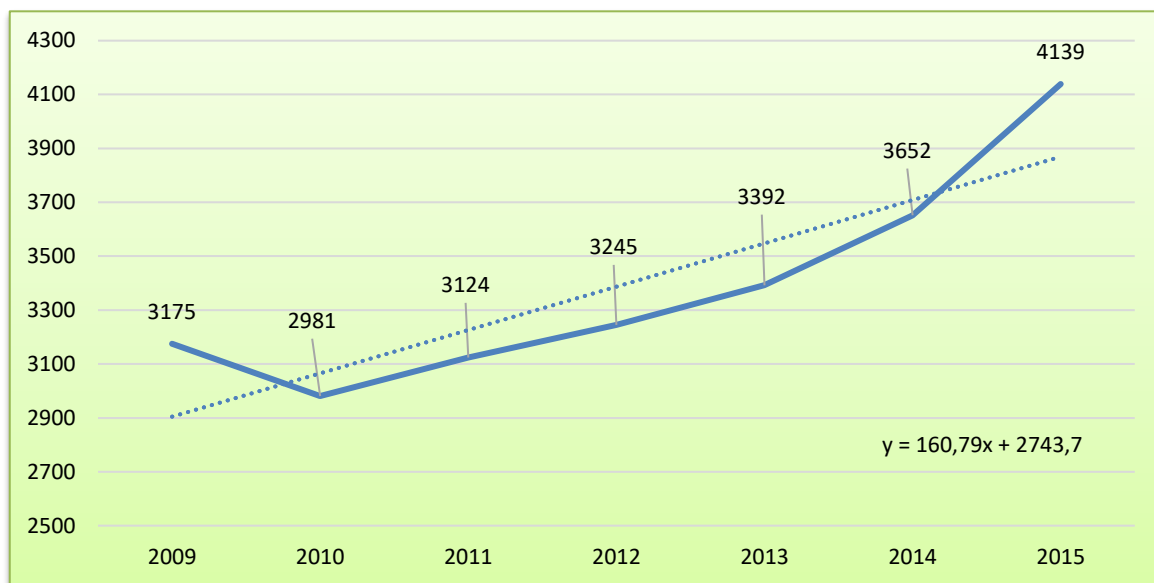
Graf 2: Vývoj výstavu piva v ČR (hl)

Zdroj: ČSPS

Roku 2015 poprvé výstav v ČR překročil hranici 20 mil. hl. Tato hranice byla překonána také díky rekordnímu prodeji piva na export. Z grafu č. 2 je vidět propad mezi lety 2009 a 2010, kdy byla zaznamenána v České republice krize, která se dotkla téměř všech sektorů. Pokud bychom předpokládali lineární trend, tak by v roce 2025 mohl být výstav Českých pivovarů 21 235 hl. piva. Od roku 2013 do roku 2015 stoupá výstav meziročně o 2,2 %. Za zmínku jistě stojí výrazný trend přesunu spotřeby piva z restauračních zařízení do domácností. Na celkovém kladném vývoji výstavu se jistě také významně podílela vzrůstající spotřeba pivních mixů, které do své výroby zařadil nejméně jeden pivovar.

Graf 3: Vývoj exportu piva z ČR (hl)

Zdroj: ČSPS

Celkový export přesáhl poprvé v roce 2015 hranici 4 tisíc hl. Hodnoty celkového výstupu úměrně korespondují s hodnotami celkového exportu. Od roku 2013 dosahuje export ročního nárůstu v průměru o 10 %. Podle trendové funkce lze předpokládat celkový export v roce 2025 téměř 5,5 tisíce hl. Nejnižší export za sledované období byl v roce 2010, kde se opět odráží hospodářská krize v ČR. Ze zemí EU byly v roce 2015 nejdůležitějšími trhy Slovensko a Německo. „Export do zemí mimo EU byl v loňském roce ovlivněn ruským embargem a výrazným propadem kurzu rublu. I přesto však zůstalo Rusko loni největším spotřebitelem českého piva mimo země EU,“ upřesňuje František Šámal, jednatel společnosti Pivovary Staropramen s.r.o. Druhé místo exportních zemí zaujímá USA a třetí Jižní Korea, kam v roce 2015 vzrostl export českého piva o více než dvojnásobek. Velký nárůst oproti předcházejícímu roku zaznamenala také Čína, kde byl nárůst o 81 %. (27)

6 Konkurenční srovnávané společnosti

6.1 Plzeňský Prazdroj, a.s.

Společnost, která je již několik let jedničkou na českém trhu s pivem. Její výstav byl v roce 2015 téměř 8 mil. hl a zaujímala tak 40 % českého trhu. Aktuálně je vlastněna japonskou pivovarnickou společností Asahi. Mezi nejznámější značky patří: Pilsner Urquell, Gambrinus, Kozel, Radegast, Birell, Excelent, Frisco, Kingswood, Master, Kopperberg, Klasik a Primus. Společnost vlastní 4 pivovary. Dva pivovary v Plzni – Gambrinus a Pilsner Urquell, pivovar Kozel ve Velkých Popovicích a pivovar Radegast v Nošovicích. První pivo této společnosti bylo uvařeno v novém Měšťanském pivovaru 5. října 1842, kdy sládek Josef Groll uvařil první várku nového piva plzeňského typu. (28)

6.2 Heineken Česká republika, a.s.

Jedná se o společnost, která je aktuálně třetí největší pivovarnickou společností v ČR. Její výstav byl v roce 2015 2,2 mil. hl a zaujímá tak 11 % podíl na českém trhu. Vlastní tři pivovary. Pivovar Velké Březno, brněnský pivovar Starobrno a pivovar Krušovice. Společnost vaří tyto značky: Starobrno, Zlatopramen, Krušovice, Heineken, Břežňák, Desperados, Strongbow, Zlatý Bažant, Hostan, Louny, Dačický. Jediným akcionářem Heinekenu je rakouská společnost Brau Union AG, která je stoprocentně vlastněna holandskou společností HEINEKEN International B.V. (29)

6.3 Budějovický Budvar, n.p.

Pivovar Budějovický Budvar byl založen v roce 1895 pod názvem „Český akciový pivovar“. Zejména díky sporu s pivovarnickou společností Anheuser-Busch InBev o značku Budweiser je pivovar ve vlastnictví českého státu. Podle výstavu je čtvrtým největším pivovarem v českých zemích. Roku 2015 uvařil 1,6 mil. hl piva a zaujímala tak 8 % podílu na českém trhu. Je druhým největším exportérem piva z České republiky a vyváží do více jak 70 zemí po celém světě. Má dceřiné společnosti v Německu, ve Velké Británii a na Slovensku. Vaří značky Budweiser Budvar, Pardál, Carlsberg a Somersby. (30)

6.4 Pivovar Svijany, a.s.

Historie pivovaru Svijany se počítá od roku 1564. Aktuálním vlastníkem je liberecká skupina LIF Trade. Vyrábí okolo dvanácti druhů piv. V roce 2015 byl jeho výstav 623 tisíc hl a měl 3 % podíl na trhu. Podle výstavu byl šestý největší pivovar na trhu. Pivovar se nachází v severních Čechách poblíž Liberce. Společnost dosahuje minimálního exportu, protože nevaří žádná pasterizovaná piva, tudíž mají kratší trvanlivost. Nejvyšší export je do sousedního Slovenska a Polska. (31)

7 Společnost Pivovary Staropramen s.r.o.

7.1 Základní údaje o společnosti

Společnost Pivovary Staropramen s. r. o. jsou s 17,3 % podílem na domácím trhu druhým největším producentem piva v České republice. Na českém trhu nabízejí svým spotřebitelům jedno z nejširších portfolií pivních značek. Společnost je třetím největším českým exportérem piva. Vyváží do více jak 35 zemí po celém světě. Společnost provozuje dva pivovary – Staropramen se sídlem v Praze a ostravský Ostravar. Pivovary Staropramen jsou aktuálně součástí koncernu Molson Coors.

7.2 Historie pivovaru a vlastnický vývoj

V době národního obrození se zvýšila obliba českého piva a přála výstavbě nových pivovarů. Z těchto důvodů byly vybudovány pivovary Staropramen a Ostravar.

7.2.1 Staropramen

21. dubna 1868 padlo rozhodnutí o založení pivovaru Staropramen ve formě české akciové společnosti. O rok a půl později započala na levém břehu Vltavy výstavba pivovaru. Na konci roku 1870 začalo v pivovaru první ledování. V únoru 1871 započalo první sladování a první várka byla uvařena 15. července. Byl založen v budoucí průmyslové čtvrti, která zajišťovala budoucí odbyt piva. Měl moderní koncepci a velké kapitálové zázemí. Roku 1880 navštívil pivovar císař František Josef I., pochválil pivo, podepsal se do pamětní knihy a tím přispěl k propagaci nového podniku. Spotřeba piva mohutně rostla. Plánovaný výstav pivovaru byl 22 500 hl piva, což pivovar další rok překročil. Roku 1889 dokonce překročil hranici 100 000 hl. V roce 1891 bylo uvařeno rekordních 140 200 hl piva. Na začátku nového století pivovar skoupil okolní pozemky potřebné pro rozšíření výroby. V té době vzrůstala konkurence. V Praze působilo několik dalších pivovarů, mezi které patřily například: Měšťanský pivovar na Královských Vinohradech, První měšťanský pivovar a mnohé další malé pivovary. S první světovou válkou přišla pro pivovary krize. Pivovar Staropramen vařil nanejvýš šestistupňové pivo a byl velký problém sehnat suroviny, a tak se vařilo z náhražek. V polovině dvacátých let došlo v Praze k rozvoji zásluhou výstavby nových částí. Tím také došlo k výrazně vyšší spotřebě piva. Pivovar tedy začal

zvyšovat výstav a investovat do zařízení a moderních technologií. Pivovar Staropramen byl největším producentem piva v Československu. Roku 1933 započala rozsáhlá rekonstrukce. V roce 1938 vystavil pivovar 823 317 hl piva a další rok dokonce o 36 000 hl více. Za druhé světové války byly zničeny mnohá zařízení, vyčerpaly se suroviny a zastavily se investice. Po válce byl pivovar znárodněn. Postupně byl zvyšován roční výstav a v roce 1960 byla již produkce přes 1 mil. hl. Do konce 80. let byl pivovar hlavním dodavatelem piva pro Prahu a okolí. V roce 1996 započala v pivovaru další rekonstrukce a modernizace. Byla nakoupena jedna z největších varen ve střední Evropě, nové chladicí zařízení, parní kotle a kompresory.

7.2.2 Ostravar

Pivovar v Ostravě dostal povolení k výstavbě v prosinci roku 1896. Pivovar nesl název „Český akciový pivovar v Moravské Ostravě“. Stavba pivovaru trvala 2 roky. Pivovar byl pořízen výhradně za český kapitál. První pivo bylo uvařeno 4. září 1899 a během prvních třech měsíců bylo uvařeno přes 20 tisíc hl piva. Následující rok pivovar v Ostravě vyprodukoval téměř 47 tisíc hl piva. Na začátku 20. století se pivovaru dařilo, a tak vystavěl mimo jiné i železniční vlečku. Během první světové války Ostravar zažil krizi a jeho výstav klesl na pouhých 3 700 hl a vařilo se zde pouze pět stupňové válečné pivo. Po válce v polovině 20. let pivovar začal prosperovat. Klesaly ceny surovin a čekala se konjunktura. Místo toho přišla hospodářská krize, která pivovar velice zasáhla. Po válce byl pivovar znárodněn a stal se národním podnikem. Následně čekaly pivovar rekonstrukce a modernizace a stal se hlavním dodavatelem piva pro severní Moravu. V roce 1997 se pivovar v Ostravě stal součástí tehdejší společnosti Pražské pivovary a.s. (32)

7.2.3 Vývoj značky Staropramen

1869 – založení společnosti: Akcionářský pivovar a sladovna na Smíchově

1946 – n. p. Smíchovský pivovar Staropramen

1992 – Pražské pivovary a.s.

2003 – Pivovary Staropramen a.s.

2013 – Pivovary Staropramen s.r.o.

7.2.4 Vývoj značky Ostravar

1896 – založení společnosti: Český akciový pivovar v Moravské Ostravě

1940 – Moravskoostravský městský pivovar AS

1948 – Moravskoslezské pivovary n. p.

1953 – Ostravské pivovary n. p.

1960 – Severomoravské pivovary n. p.

1989 – Pivovary s. p. Přerov

1990 – Ostravar, státní podnik Ostrava

1993 – Pivovar Ostravar a. s.

1997 – Ostravar se připojuje do společnosti Pražské pivovary a. s.

7.2.5 Vývoj vlastnictví

V listopadu 1993 britská firma Bass koupila 34 % podíl akcií společnosti Pražské pivovary a.s. V roce 1995 zvýšila společnost Bass svůj podíl v Pražských pivovarech na 39 %. Navýšení se uskutečnilo odkoupením akcií od těch akcionářů, kteří vyjádřili ochotu je prodat.

V září roku 2000 společnost Interbrew Central European Holding B.V. se sídlem v Nizozemí odkupuje od společnosti Bass 89,2 % podíl včetně Pražských pivovarů. V roce 2004 se společnost Interbrew stala součástí společnosti InBev, která vznikla spojením firem InterBrew a brazilské společnosti AmBev. Následně v listopadu roku 2008 vznikla nová společnost spojením firem InBev a Anheuser-Busch – společnost Anheuser-Busch InBev.

Společnosti Anheuser-Busch InBev se dohodla 1. prosince roku 2009 s investiční společností CVC Capital Partners o odkupu jejich pivovarů ve střední Evropě, včetně Pivovarů Staropramen a.s. Od 2. prosince se společnost Pivovary Staropramen stává součástí nové mezinárodní pivovarské skupiny StarBev.

Pivovary Staropramen a.s. koupila v dubnu 2012 severoamerická pivovarská skupina Molson Coors Brewing Company. Kupní cena byla zhruba 66 miliard korun. Společně s Pivovary Staropramen koupila dalších 9 pivovarů ve střední a východní Evropě.

(33)

7.3 Produktové portfolio

Kromě značek piva Staropramen a Ostravar společnost nabízí velice široké pivní portfolio. Nabízí další známé a tradiční pivní značky: Braník, Velvet, Sládkův Měšťan a Vratislav. Společnost na českém trhu nabízí také belgická piva: Hoegaarden, Stella Artois a Leffe. Dále se v pražském pivovaru vaří značky Carling cider, Corona, a také značka Asahi Super Dry na zakázku pro evropský trh (nejčastěji pro Britský trh). Otázkou zůstává, zda nový vlastník Plzeňského prazdroje, tedy společnost Asahi, nepřesune pod sebe výrobu této značky. (32)

7.4 Molson Coors Brewing Company

Molson Coors se řadí mezi 3 největší pivovarnické společnosti světa s podílem na trhu okolo 17 %. Mezi provozní segmenty společnosti patří Molson Coors Canada, Molson Coors International, Miller Coors a Molson Coors Europe.

Historie značky sahá až do roku 1774, kdy William Worthington uvařil v Burtonu v Anglii své první pivo. Roku 1774 William Bass otevřel v Burtonu svůj první obchod, kde začal pivo prodávat. V roce 1786 otevřel John Molson pivovar v Kanadském Montrealu. Frederick J. Miller si roku 1855 pronajmul a později koupil pivovar Plank Road Brewery v Milwaukee. Roku 1867 Jacob Leinenkugel společně s jeho obchodním partnerem Johnem Millerem otevřeli pivovar Spring Brewery v Chippewa Falls. Adolph Coors ve městě Golden v Coloradu si otevřel roku 1873 pivovar Brewery in Golden. Mezi lety 1916 až 1933 zasáhla spojené státy prohibice. Miller a Coors se udrželi na trhu tím, že v době prohibice se v jejich pivovarech vařil nápoj blízký pivu a maltózovému sirupu. Roku 1975 se společnost Coors stala veřejně obchodovatelnou. Miller koupil roku 1988 pivovarnickou společnost Leinenkugel Brewing Company, která se stala hlavní národní značkou piva. V roce 1989 se Molson sloučil se společností Carling O'Keefe a stal se největší pivovarnickou společností v Kanadě a 5. největší společností v Severní Americe. Společnost Coors se stává roku 2002 druhou největší pivovarnickou společností ve Velké Británii. Roku 2005 Molson a Coors provedli fúzi a ještě téhož roku získávají pivovar Springs Brewery v Kanadském Ontariu. Roku 2008 americká část Molson Coors a SABMiller započali společné podnikání pod názvem Miller Coors. V roce 2009 společnost Molson Coors kupuje pivovar Granville Island Brewery v Britské Kolumbii. Roku 2011 zahajuje další spolupodnikání se společností

Cobra Beer Company z Indie. V roce 2012 získává evropská část Molson Coors společnost StarBev a mění své jméno na Molson Coors Cenral Europe. (34)

7.4.1 Pivovarské společnosti ve vlastnictví Molson Coors Brewing Company

Apatinsko, Bergembier, Borsodi, Blue Moon, Carling, Cobra, Coors Banquet, Coors Light, Doom Bar, Jelen, Kamenitza, Keystone Light, Miller Genuine Draft, Miller High Life, Miller Lite, Molson Canadian, Molson Export, Nikšičko, Ožujsko, Rickard's Red, Staropramen. (34)

7.4.2 Molson Coors Europe

Společnost Molson Coors Europe byla založena v lednu 2013 sloučením společnosti Molson Coors UK & Ireland s Molson Coors Central Europe. Hlavní sídlo je v Praze. Molson Coors Europe je největší pivovarnickou skupinou ve střední Evropě. Společnost zaměstnává více než 7 300 zaměstnanců. Pivovary spadající pod tuto společnost se nachází v České republice, Anglii, Maďarsku, Bulharsku, Rumunsku, Chorvatsku, Srbsku a Černé Hoře, Bosně a Hercegovině a na Slovensku. Molson Coors Europe je hlavním lídrem na trhu ve třech zemích střední Evropy a u dalších zemí je na druhé, nebo třetí pozici mezi konkurenty jednotlivých zemí.

Molson Coors Europe si udržuje bohaté produktové portfolio více než třiceti značek, včetně vedoucí místní značky Staropramen, anebo dalších, jako je například: Borsodi, Carling, Coors Light, Kamenitza, Bergembier, Ožujsko, Jelen, Worthington a Nikšičko, doplněné bohatým portfoliem dalších populárních místních značek, jako Beck, Hoegaarden, Leffe, Lowenbrau a Stella Artois. (34)

8 Porovnání vybraných finančních ukazatelů

Společnost Pivovary Staropramen s.r.o. vznikla v polovině roku 2012. Vybrané finanční ukazatele se budou věnovat pouze nově vzniklé společnosti. Veřejně dostupná ucelená data jsou od roku 2013 do roku 2015. Je čerpáno z výročních zpráv jednotlivých podniků. V praktické části byla nejprve analyzována rozvaha a výkaz zisku a ztrát a poté spočteny vybrané finanční ukazatele a porovnány s konkurenčními podniky, kterými jsou: Plzeňský Prazdroj, a.s., Heineken Česká republika, a.s., Budějovický Budvar, n.p. a Pivovar Svijany a.s.

8.1 ROE – rentabilita vlastního kapitálu

Tabulka 6: ROE - rentabilita vlastního kapitálu

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	-16,33 %	-40,10 %	1,49 %
Plzeňský Prazdroj, a.s.	50,49 %	52,69 %	52,04 %
Heineken Česká republika, a.s.	1,91 %	10,08 %	22,65 %
Budějovický Budvar, n.p.	5,27 %	4,94 %	5,90 %
Pivovar Svijany, a.s.	44,60 %	29,85 %	35,34 %

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

Hodnota vyjadřuje, kolik zisku bylo vyprodukováno z každé koruny vlastních zdrojů. Vysoká ztráta v Pivovary Staropramen v letech 2013 a 2014 způsobila pokles rentability vlastního kapitálu. V následujícím roce již byl zisk kladný, a tak se rentabilita přehoupla do kladných hodnot. Oproti ostatním společnostem vykazuje obrovské výkyvy, které jsou způsobeny především v letech 2013 a 2014 záporným výsledkem hospodaření. Z tabulky je patrné, že nejvíce zisku z každé koruny vlastních zdrojů dokáže generovat Plzeňský Prazdroj, a.s. a následuje jej Pivovar Svijany, a.s.

8.2 PMOS – ukazatel ziskové marže

Tabulka 7: PMOS - ukazatel ziskové marže (Kč)

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	-0,30	-0,76	0,05
Plzeňský Prazdroj, a.s.	0,20	0,21	0,20
Heineken Česká republika, a.s.	0,00	0,02	0,06
Budějovický Budvar, n.p.	0,13	0,10	0,11
Pivovar Svijany, a.s.	0,16	0,17	0,23

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

Ukazatel ziskové marže ukazuje, jaký je zisk na 1 Kč obratu. Pivovarnictví je vysoce konkurenčním prostředím a díky tomu podniky v tomto odvětví podnikají s nízkou ziskovou marží. Marže dosahovala v letech 2013 u společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o. 30 haléřů ztrátu a v roce 2014 dokonce 76 haléřů ztrátu na 1 Kč obratu. Následující rok již společnost dosahovala kladných hodnot 5 haléřů zisku na korunu obratu. Marže je ovlivňována nízkým ziskem, který je dělen vysokými tržbami.

Pokud nebudeme uvažovat Plzeňský Prazdroj, který má pravidelně jednu z nejvyšších ziskových marží na trhu. Z tabulky je patrné, že čím má pivovar nižší roční výstav piva, tím má vyšší ziskovou marži na 1 Kč obratu. Pivovary Staropramen, s.r.o. vykazovaly v roce 2015 nejnižší ziskovou marži ze všech porovnávaných.

8.3 Celková zadluženost

Tabulka 8: Celková zadluženost

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	66,53 %	72,85 %	49,35 %
Plzeňský Prazdroj, a.s.	59,99 %	63,07 %	70,34 %
Heineken Česká republika, a.s.	76,87 %	75,54 %	70,86 %
Budějovický Budvar, n.p.	9,66 %	10,39 %	11,00 %
Pivovar Svijany, a.s.	41,29 %	21,37 %	18,68 %

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

Čím má společnost vyšší podíl vlastního kapitálu, tím je větší tzv. bezpečnostní polštář proti ztrátám věřitelů v případě likvidace. V letech 2013 a 2014 převažoval u společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o. podíl cizích zdrojů. V roce 2015 se tento poměr vyrovnal. Oproti konkurenci je vidět, že opět dosahuje největších výkyvů v oblasti celkové zadluženosti. Výkyvy lze vysvětlit jejím vlastníkem, nadnárodní skupinou Molson Coors, která společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. spolufinancuje. Nejmenší zadluženosti dosahoval v roce 2015 národní podnik Budějovický Budvar s 11 % zadlužením a Pivovar Svijany, a.s. s 18,7 % zadlužením. Naopak nejvyššího zadlužení v posledním sledovaném období dosahovaly společnosti Heineken Česká republika, a.s. a Plzeňský Prazdroj, a.s., které byly zadluženy ze 70 %.

8.4 Obrat zásob

Tabulka 9: Obrat zásob

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	37,20	26,81	26,50
Plzeňský Prazdroj, a.s.	8,60	11,72	13,41
Heineken Česká republika, a.s.	15,88	17,47	15,00
Budějovický Budvar, n.p.	8,74	8,54	8,62
Pivovar Svijany, a.s.	18,59	19,83	18,63

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

V roce 2013 byla každá jedna zásoba v podniku Pivovary Staropramen, s.r.o. prodána a znovu naskladněna 37 krát. Hodnoty se s dalšími lety snižovaly a v roce 2015 byla každá jedna zásoba v podniku naskladněna a prodána již jen 26,5 krát. Pivovary Staropramen, s.r.o. dosahují největšího počtu obratu zásob z výše uvedené konkurence za rok. Plzeňskému Prazdroji obratovost stoupá, čímž se mu snižuje ukazatel likvidity a klesá zastarávání zásob. Ostatní společnosti vykazují stabilní obratovost zásob.

8.5 Taflerův bankrotní model

Tabulka 10: Taflerův bankrotní model

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	-0,34	-1,07	0,07
Plzeňský Prazdroj, a.s.	0,47	0,69	0,61
Heineken Česká republika, a.s.	0,32	0,33	0,38
Budějovický Budvar, n.p.	1,35	1,28	1,27
Pivovar Svijany, a.s.	1,91	1,55	1,67

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

Podle Taflerova bankrotního modelu měla společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. v roce 2013 a především v následujícím roce 2014 obrovskou pravděpodobnost bankrotu. V roce 2015 měla již hodnotu 0,07, což značí, že se situace zlepšuje, avšak hodnota stále nedosahuje minima 0,2.

Ostatní konkurenční společnosti vykazují mnohem stabilnější hodnoty a žádná z nich není ohrožena bankrotem. Kritická hodnota, která ukazuje ohrožení bankrotu je 0,3. Podle tabulky má nejmenší pravděpodobnost bankrotu společnost Pivovar Svijany, a.s. s hodnotou v roce 2015 1,67, což značí velmi stabilní finanční situaci společnosti. Těsně nad hranicí ohrožení bankrotu se po sledovaná období pohyboval Heineken Česká republika, a.s., ale jak je vidět z tabulky, tak se situace pomalu zlepšuje.

8.6 Altmanovo Z-score

Tabulka 11: Altmanovo Z-score

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	0,37	0,03	0,74
Plzeňský Prazdroj, a.s.	2,38	2,58	2,45
Heineken Česká republika, a.s.	1,55	1,69	1,96
Budějovický Budvar, n.p.	5,98	5,18	5,03
Pivovar Svijany, a.s.	4,20	5,19	5,57

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

Minimální uspokojivá hodnota Altmanovo Z-score pro podniky bez veřejně obchodovatelných akcií je 1,2 a pro podniky s veřejně obchodovatelnými akciemi je 1,81. Společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. ani v tomto testu nedosahuje v žádném roce minimální hranice. Nejvyšší hodnoty dosáhla v roce 2015, a to 0,74. Firmu označujeme jako ohroženou, s finančními problémy a s možností bankrotu.

Problémy také měl v letech 2013 a 2014 Heineken Česká republika, a.s., který těsně nedosahoval nejnižších přípustných hodnot. Ostatní konkurenční společnosti vykazují finanční stabilitu a nejsou ohroženy bankrotem. V porovnání s ostatními společnostmi opět společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. vykazuje nejkolísavější hodnoty. Podle Altmanova testu se zdá být nejstabilnější Budějovický Budvar, n.p. a Pivovar Svijany, a.s.

8.7 Zisk na jeden půllitr

Tabulka 12: Zisk na jeden půllitr (Kč)

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	-2,95	-5,10	0,37
Plzeňský Prazdroj, a.s.	1,88	1,90	1,80
Heineken Česká republika, a.s.	0,04	0,24	0,54
Budějovický Budvar, n.p.	1,15	1,06	1,10
Pivovar Svijany, a.s.	1,82	1,86	2,38

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

Společnosti lze také srovnávat pomocí ukazatele zisku na jeden uvařený půllitr piva. Pivovary Staropramen, s.r.o., jakožto společnost s druhým nejvyšším výstavem piva vykazovala v letech 2013 a 2014 ztrátu, která dosahovala až hodnoty přes 5 Kč, což bylo způsobeno velmi vysokým záporným výsledkem hospodaření. V roce 2015 byla již hodnota kladná, avšak stále ze všech pivovarů nejnižší.

Za zmínku jistě stojí fakt, že nejvyššího výsledku hospodaření ve všech letech dosahoval Budějovický Budvar, n.p., avšak nejvyššího zisku na jeden půllitr dosahuje Pivovar Svijany, a.s. Plzeňský Prazdroj dosahoval stabilně ve sledovaném období zisku těsně pod 2 Kč na každém uvařeném půllitru piva.

8.8 Osobní náklady k přidané hodnotě

Tabulka 13: Osobní náklady k přidané hodnotě

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	24 %	29 %	30 %
Plzeňský Prazdroj, a.s.	21 %	20 %	23 %
Heineken Česká republika, a.s.	55 %	49 %	51 %
Budějovický Budvar, n.p.	43 %	38 %	37 %
Pivovar Svijany, a.s.	19 %	19 %	22 %

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

Nejvyššího poměru osobních nákladů vzhledem k přidané hodnotě dosahuje podnik Heineken Česká republika, a.s. Hodnoty u hlavní sledované společnosti postupně v letech 2013 až 2015 zvolna narůstají. Naopak nejmenší část vytvořené hodnoty vynakládá na platy zaměstnanců Pivovar Svijany, a.s. společně s Plzeňským Prazdrojem, a.s., jejíž hodnoty se stabilně drží okolo 20 %. Pivovary Staropramen, s.r.o. vynakládaly v roce 2015 na osobní náklady okolo 30 % z přidané hodnoty.

8.9 Produktivita práce z přidané hodnoty

Tabulka 14: Produktivita práce z přidané hodnoty (Kč)

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	3 758 495	2 371 359	2 310 559
Plzeňský Prazdroj, a.s.	3 224 560	3 250 504	3 275 915
Heineken Česká republika, a.s.	1 110 740	1 299 934	1 351 845
Budějovický Budvar, n.p.	846 430	1 073 804	1 227 148
Pivovar Svijany, a.s.	2 647 230	2 650 463	2 407 015

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

Ve výpočtech jsou zahrnuty výkony všech zaměstnanců podniků, na všech pracovních úrovních. Podnik Pivovary Staropramen, s.r.o. vykazoval v roce 2013 v porovnání s ostatními pivovary nejvyšší produktivitu práce na jednoho zaměstnance. V roce 2014 a 2015 došlo k poklesu a nejvyšší produktivitu práce ze sledovaných

společností přebral Plzeňský Prazdroj, a.s. a následoval ho Pivovar Svijany, a.s. Nejnižší produktivitu práce vykazoval v roce 2015 Budějovický Budvar, n.p., a to poloviční oproti hlavní sledované společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o.

8.10 Produktivita práce z tržeb

Tabulka 15: Produktivita práce z tržeb (Kč)

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	9 451 150	6 468 078	6 461 180
Plzeňský Prazdroj, a.s.	6 817 515	6 875 504	7 317 073
Heineken Česká republika, a.s.	4 288 569	4 579 957	4 840 852
Budějovický Budvar, n.p.	3 587 324	3 665 876	3 905 635
Pivovar Svijany, a.s.	8 757 841	8 284 073	8 437 205

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

V tabulce jsou zahrnuti pracovníci ze všech pracovních pozic podniku, které se podílejí na tvorbě celkových tržeb. Produktivita práce z celkových tržeb u společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o. byla v roce 2013 nejvyšší ze všech sledovaných, avšak v následujících 2 letech ji předčil Pivovar Svijany, a.s. s hodnotou 8 437 205 Kč a Plzeňský Prazdroj, a.s. s hodnotou 7 317 073 Kč. Nejnižší produktivitu práce z tržeb dosahuje ve všech sledovaných letech Budějovický Budvar, n.p. s hodnotou stále nepřevyšující 4 miliony Kč.

8.11 Průměrná měsíční mzda

Tabulka 16: Průměrná měsíční mzda (Kč)

	2013	2014	2015
Pivovary Staropramen, s.r.o.	55 885	42 158	42 184
Plzeňský Prazdroj, a.s.	40 933	39 735	45 605
Heineken Česká republika, a.s.	37 237	35 345	37 445
Budějovický Budvar, n.p.	27 025	26 499	28 100
Pivovar Svijany, a.s.	31 369	31 235	32 669

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společností

V tabulce je uveden celkový přehled ročních mzdových nákladů vynaložených na jednotlivé zaměstnance. Průměrná měsíční mzda v České republice byla v roce 2015 podle ČSÚ 26 467 Kč. Jak je vidět z výše uvedené tabulky, tak lidé v oboru pivovarnictví dosahují nadprůměrné mzdy. Nejvyšší průměrné mzdy ve sledovaném období dostávají i přes velký pokles v roce 2014 zaměstnanci společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o., avšak v posledním sledovaném roce byla nejvyšší průměrná mzda udělována v Plzeňském Prazdroji. Nejnižší mzdu vyplácí svým zaměstnancům Budějovický Budvar, n.p. Všechny pivovary, kromě Pivovaru Staropramen vykazují ve sledovaných letech relativně stabilní mzdové náklady s minimální odchylkou.

9 Porovnání portfolia a produkce s trhem

V této části práce jsou porovnány a znázorněny v grafech a tabulkách vybrané podíly podle produktového portfolia společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o. s konkurenčními pivovary a s celkovým trhem v České republice. Dále je zde zachycen vývoj podílu na trhu a vývozu piva.

9.1 Porovnání výstavu vybraných pivovarů

Tabulka 17: Výstav vybraných pivovarů (milion hl)

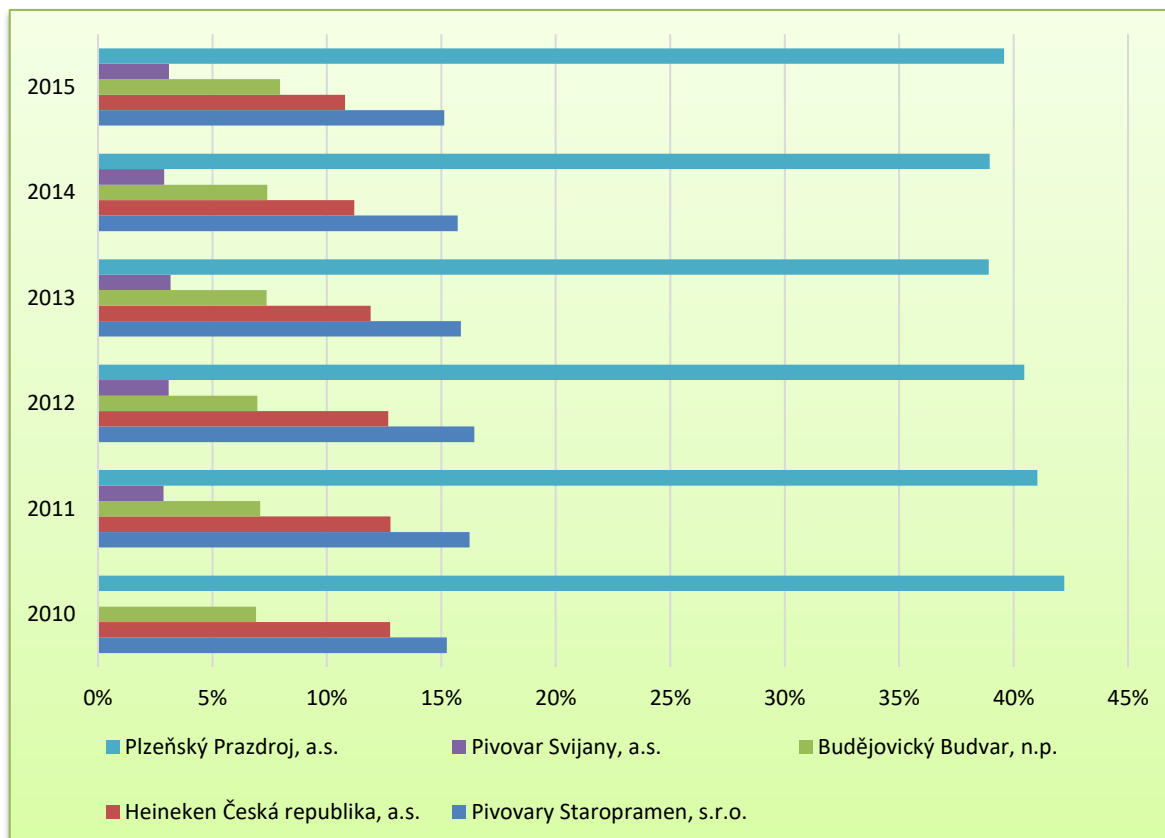
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Celkem ČR	18,1	18,62	19,22	19,21	19,65	20,08
Pivovary Staropramen, s.r.o.	2,76	3,02	3,16	3,04	3,09	3,04
Plzeňský Prazdroj, a.s.	7,64	7,64	7,78	7,48	7,65	7,95
Heineken Česká republika, a.s.	2,31	2,38	2,44	2,29	2,20	2,17
Budějovický Budvar, n.p.	1,25	1,32	1,34	1,41	1,45	1,60
Pivovar Svijany, a.s.		0,53	0,59	0,61	0,57	0,62

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Celkový výstav se za sledované období u všech pivovarů stále zvyšuje. Mírné snížení produkce se pivovarů dotklo v letech 2013 a 2014. Nejvíce piva vyrábí stabilně Plzeňský Prazdroj, a.s. (7,95 mil. hl v roce 2015). Na druhém místě je sledovaný Pivovar Staropramen s ročním výstavem lehce převyšujícím 3 mil. hl piva ročně. Nejmenším

výstavem z porovnávaných pivovarů disponuje Pivovar Svijany, a.s., který v roce 2015 uvařil 623 803 hl piva.

Graf 4: Podíl na celkovém výstavu

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Nejvyšší podíl na trhu, jak již bylo uvedeno výše má Plzeňský Prazdroj, a.s., který ovládal v roce 2015 39,6 % trhu s pivem v České republice. Hlavní sledovaná společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. ovládala v roce 2010 15,2 % českého trhu. Tento podíl narůstal až do roku 2012. Tehdy společnost dosahovala 16,4 %, poté následoval pokles výstavu až na poslední uveřejněnou hodnotu z roku 2015 15,1 %. Předpokládá se postupem času klesající trend větších společností, které budou vytlačovány stále nově zakládanými minipivovary.

9.2 Porovnání exportu vybraných pivovarů

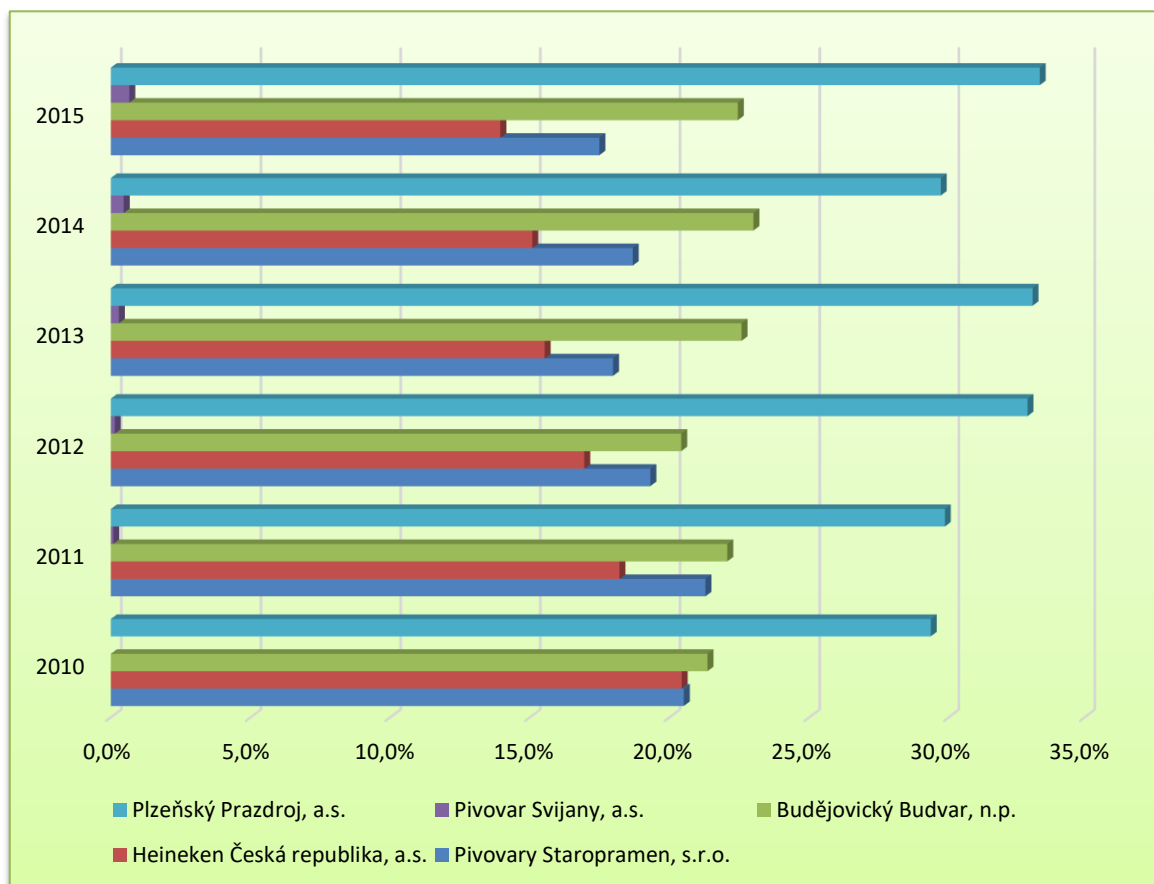
Tabulka 18: Export vybraných pivovarů (tisíc hl)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Celkem ČR	2 981	3 124	3 245	3 392	3 652	4 139
Pivovary Staropramen, s.r.o.	580,76	628,91	621,73	606,96	658,83	697,69
Plzeňský Prazdroj, a.s.	831,09	882,30	1 059,21	1 117,11	1 047,71	1 330,67
Heineken Česká republika, a.s.	578,62	537,89	545,64	524,36	532,06	556,30
Budějovický Budvar, n.p.	604,79	651,93	657,31	762,30	811,17	895,55
Pivovar Svijany, a.s.		2,59	4,58	9,68	16,31	26,36

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Nejvyššího exportu stabilně dosahuje opět Plzeňský Prazdroj, a.s., který v roce 2015 vyvezl 1,33 milionu hl piva. Druhý největší vývozce je Budějovický Budvar, n.p., který vyvážel v roce 2010 605 tis. hl. a v roce 2015 dokonce 896 tis. hl. Sledovaná společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. dosahovala stále vyšší hodnoty exportu s výjimkou lehčího propadu v roce 2013, který lze vysvětlit přechodem společnosti pod nového vlastníka. Společnost Heineken Česká republika vyváží stále stejný objem piva s odchylkou 25 tis. hl. Pivovaru Svijany od roku 2011 do roku 2015 narostl export na desetinásobek.

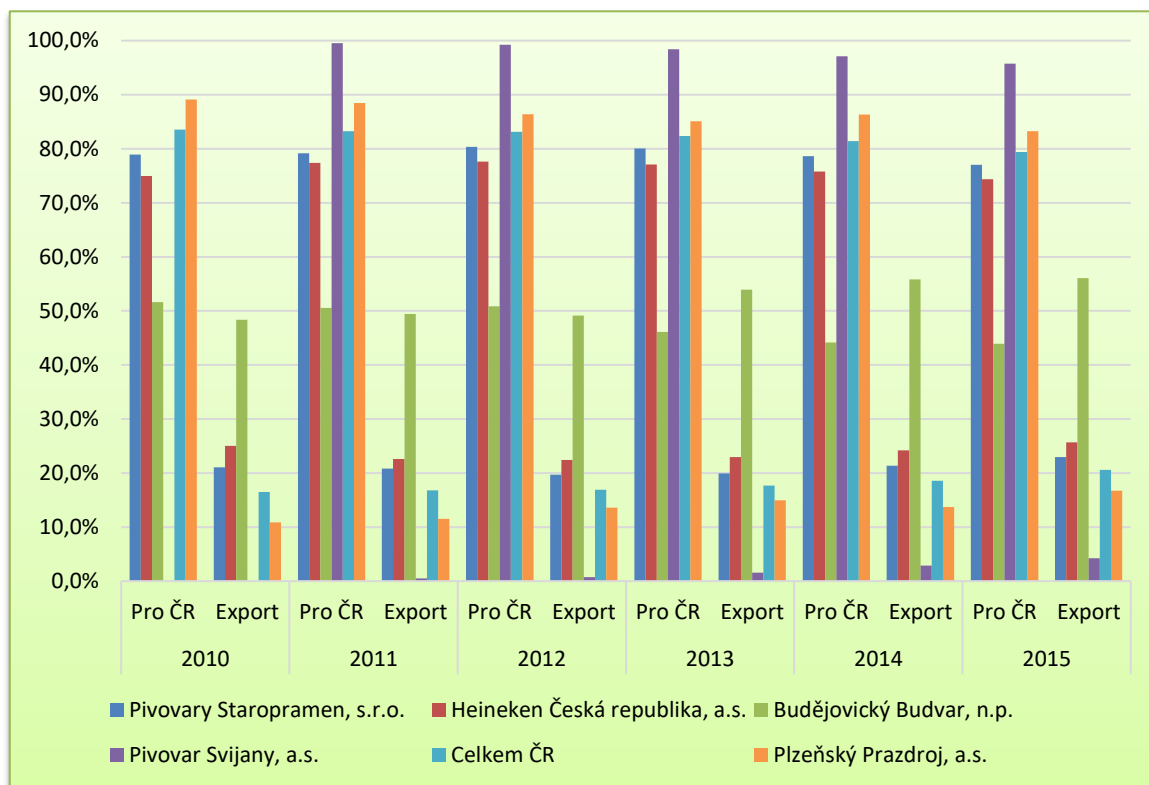
Graf 5: Podíl na celkovém exportu

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

I přes to, že všechny sledované společnosti vyváží stále větší množství piva, jejich podíl na celkovém exportu piva klesá z důvodu stále častějšího a vyššího vývozu menších pivovarů. Stále se zvyšující podíl si drží Budějovický Budvar, n.p., avšak v roce 2015 už docházelo k poklesu. Lze předpokládat stále nižší podíl všech sledovaných společností na exportu, kromě Pivovaru Svijany, a.s., kterému každým sledovaným rokem připadají 0,2 % celkového vývozu navíc.

Graf 6: Podíl výstavy piva pro ČR a pro export

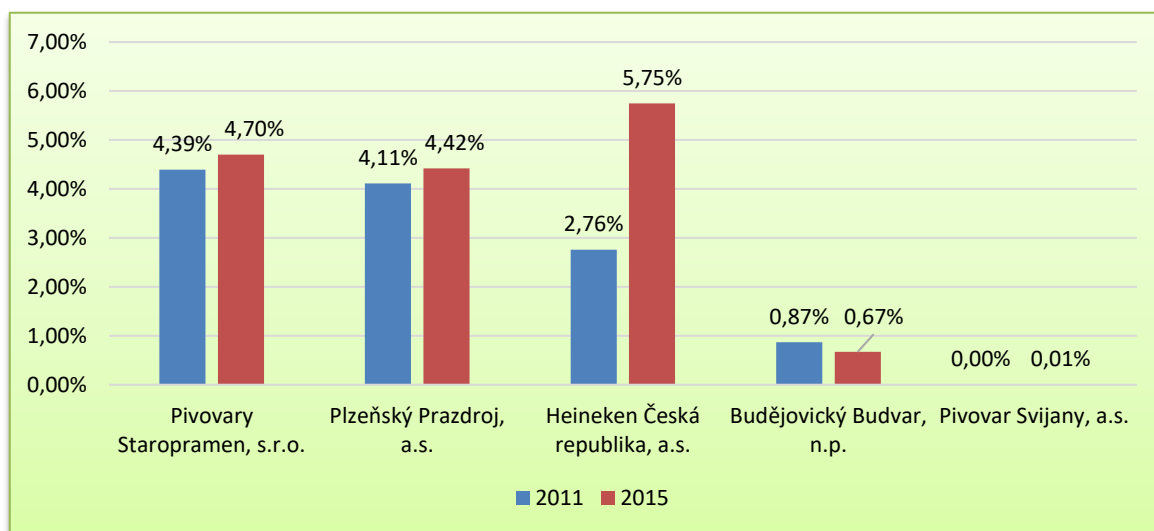

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Graf č. 6 zobrazuje podíl prodeje piva jednotlivých společností v ČR a ve světě. Podíl celkového exportu v rámci České republiky byl v roce 2010 16,5 % a roku 2015 již 23 %. Nejvyššího vlastního podílu prodeje v ČR dosahuje ze sledovaných společností Pivovar Svijany, a.s., který ale pomalu klesá na úkor exportu. Podle vývoje se očekává, že ze sledovaných společností bude do deseti let největším prodejcem v ČR podle vlastního poměru Plzeňský Prazdroj, který předčí právě Pivovar Svijany. Hlavní sledovaná společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. v roce 2010 prodávala 21,1 % své produkce do zahraničí. Tento podíl klesal do roku 2012, kdy byl 19,7 %. Poté začal export opět narůstat a v roce 2015 byl již 23 %. Nejvyrovnanější podíl exportu a prodeje piva v ČR má společnost Budějovický Budvar, n.p., který v roce 2010 vyvážel 48,4 % své produkce a v roce 2015 dokonce 56,1 %. Jedná se o jeden z nejvíce vyvážejících pivovarů v poměru ke své produkci.

9.3 Rozdělení produkce podle obalů

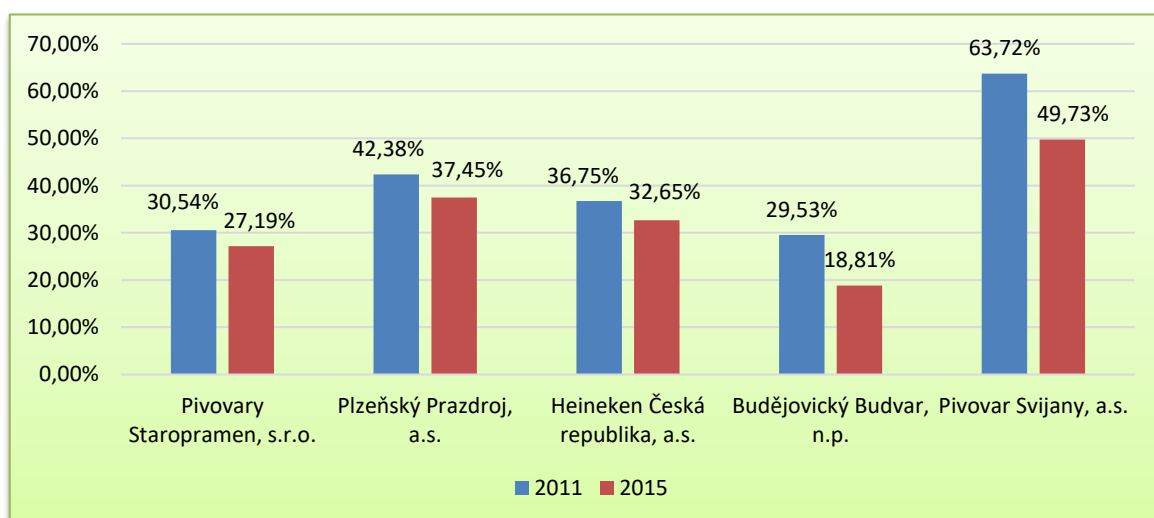
Graf 7: Vlastní podíl na výstavu - cisterny

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Roku 2015 měl největší vlastní podíl ze sledovaných společností piva stáčeného do cisteren Heineken Česká republika, a.s. 5,75 %, který mezi sledovaným rokem 2011 a 2015 také zaznamenal nejvyšší nárůst. Naopak pod 1 % své produkce stáčeli do cisteren Pivovar Svijany, a.s. a Budějovický Budvar, n.p., kterému se jako jedinému vlastní podíl na výstavu piva do cisteren snižuje.

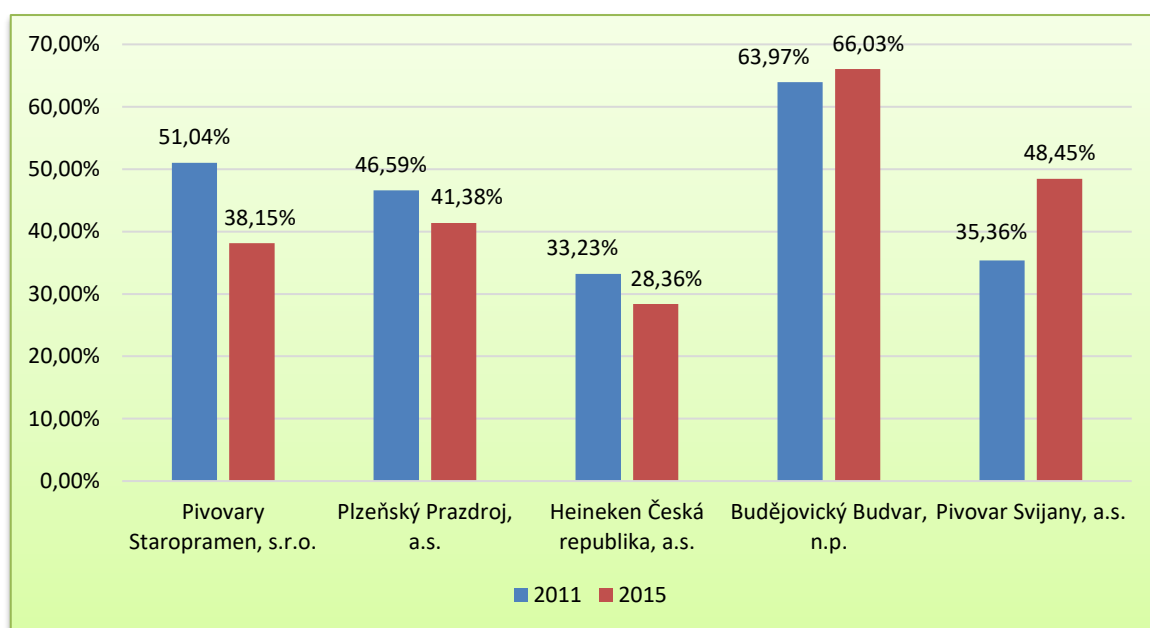
Graf 8: Vlastní podíl na výstavu - sudy

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Téměř polovinu své produkce stácel Pivovar Svijany, a.s. v roce 2015 do sudů. O 4 roky dříve dokonce 63,7 % své produkce, což je nejvíce ze sledovaných společností. Na druhém místě ve vlastním poměru stáčení do sudů se nacházela v roce 2015 společnost Plzeňský Prazdroj, a.s. s vlastním podílem 37,45 %. Nejméně stácel do sudů ze sledovaných společností Budějovický Budvar, n.p. Všechny pivovary v porovnání mezi lety 2011 a 2015 snížily poměr stáčeného piva do sudů. Tento směr je způsoben konzumenty, kteří již tolik nenavštěvují restaurační zařízení.

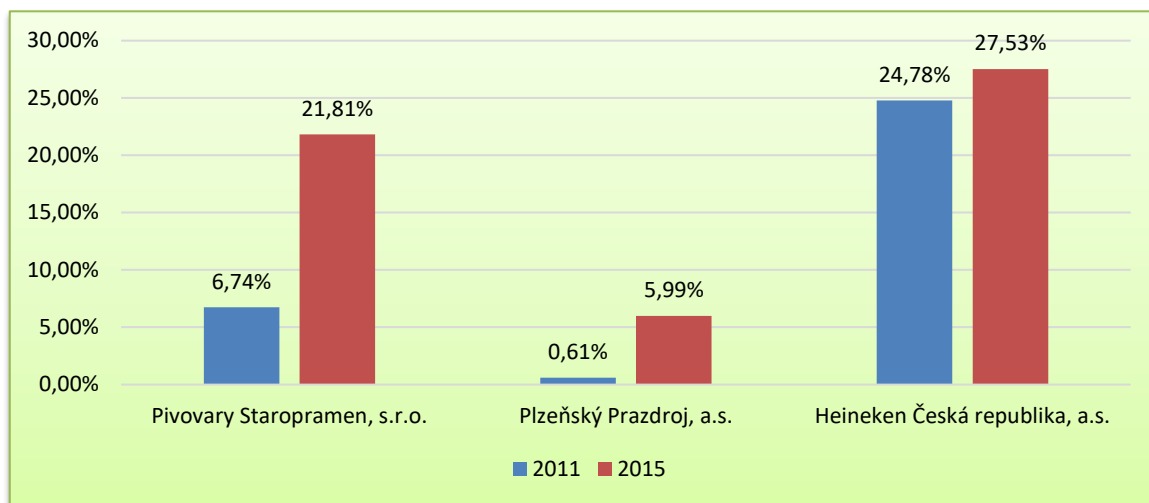
Graf 9: Vlastní podíl na výstavu - láhve

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Ve stáčení do lahví dominovala v roce 2011 i v roce 2015 společnost Budějovický Budvar, n.p. s vlastním podílem 63,97 % a 66,03 %. Na druhém místě byl v roce 2015 Pivovar Svijany, a.s. s vlastním podílem 48,45 %, který zvýšil svůj poměr výstavu do lahví mezi lety 2011 a 2015 o 1/3. Nejnižší vlastní poměr stáčení do lahví měl v roce 2015 Heineken Česká republika, a.s. s hodnotou 28,36 %. Tři největší pivovarnické společnosti působící v ČR svůj poměr výstavu piva do lahví ve sledovaném období snížily.

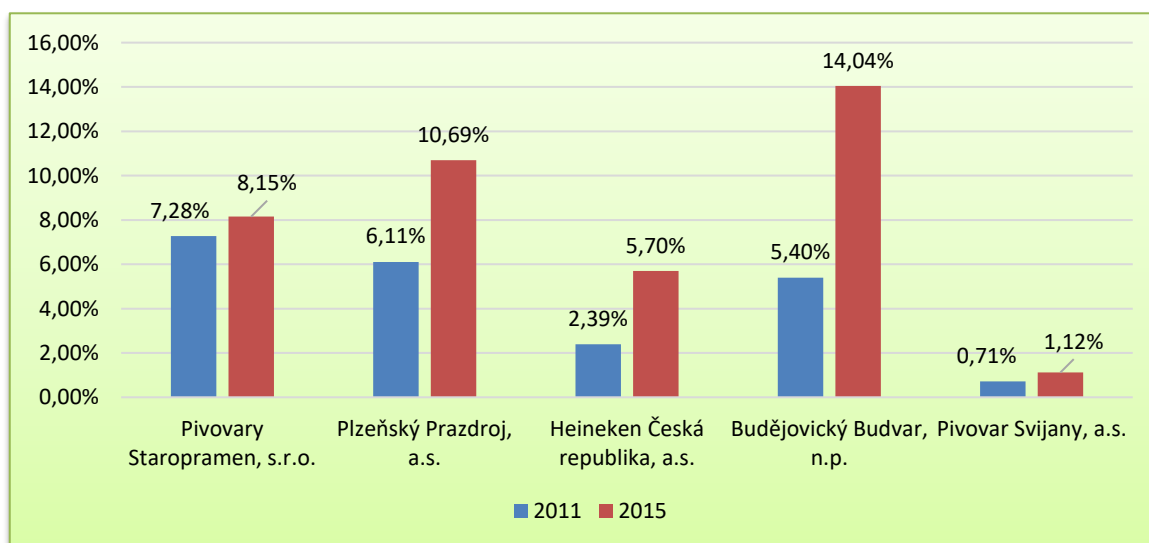
Graf 10: Vlastní podíl na výstavu - PET láhve

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

V roce 2010 ze sledovaných společností stáčet do PET lahví pouze Heineken Česká republika, a.s. s vlastním poměrem 16,71 % vlastní produkce. I v roce 2015 má ze sledovaných společností nejvyšší poměr stáčení piva do PET lahví 27,53 %. Pivovary Staropramen, s.r.o. stáčely v roce 2015 do PET lahví 21,81 % své vlastní produkce. Z grafu je vidět, že hlavní tři společnosti zvyšovali svůj podíl na výstavu piva do PET lahví. Ostatní sledované pivovary do PET lahví vůbec nestáčejí.

Graf 11: Vlastní podíl na výstavu - plechovky

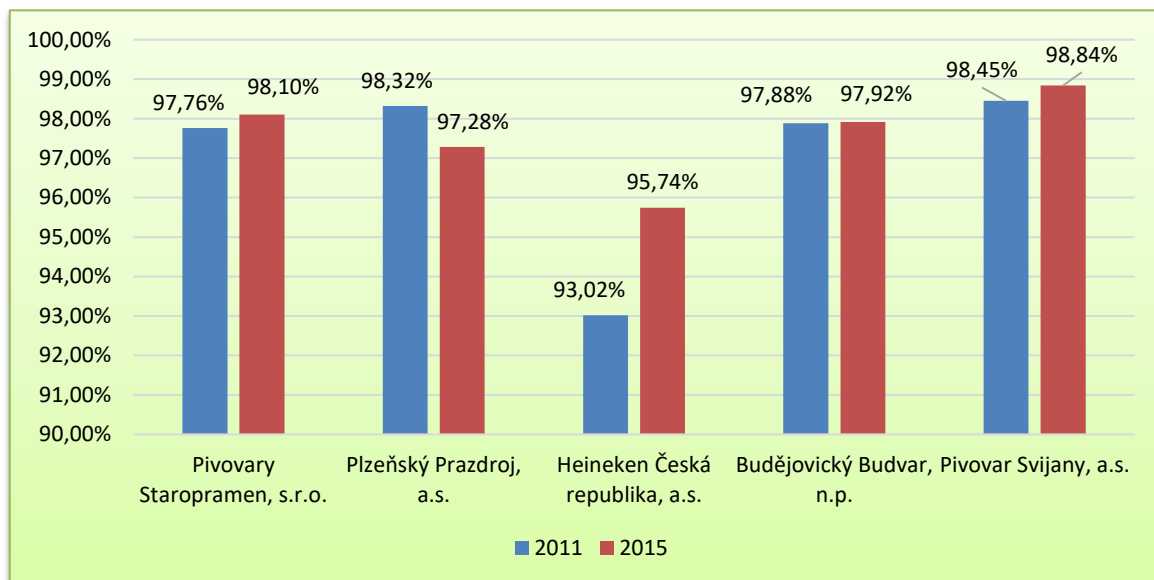
Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Největší vlastní poměr stáčení do plechovek dosahoval v roce 2015 Budějovický Budvar, n.p. s hodnotou 14,04 %. Na druhém místě je společnost Plzeňský Prazdroj, a.s. s vlastním poměrem 10,69 %. Pivovar Svijany, a.s. stáčí do plechovek pouze 1,12 % své vlastní produkce. V porovnání mezi lety 2011 a 2015 roste u všech sledovaných společností trend stáčení piva do plechovek.

9.4 Rozdělení produkce podle barvy piva

Výstav piva v České republice je z 97,2 % tvořen světlými, 2,6 % tmavými a 0,2 % řezanými pivy.

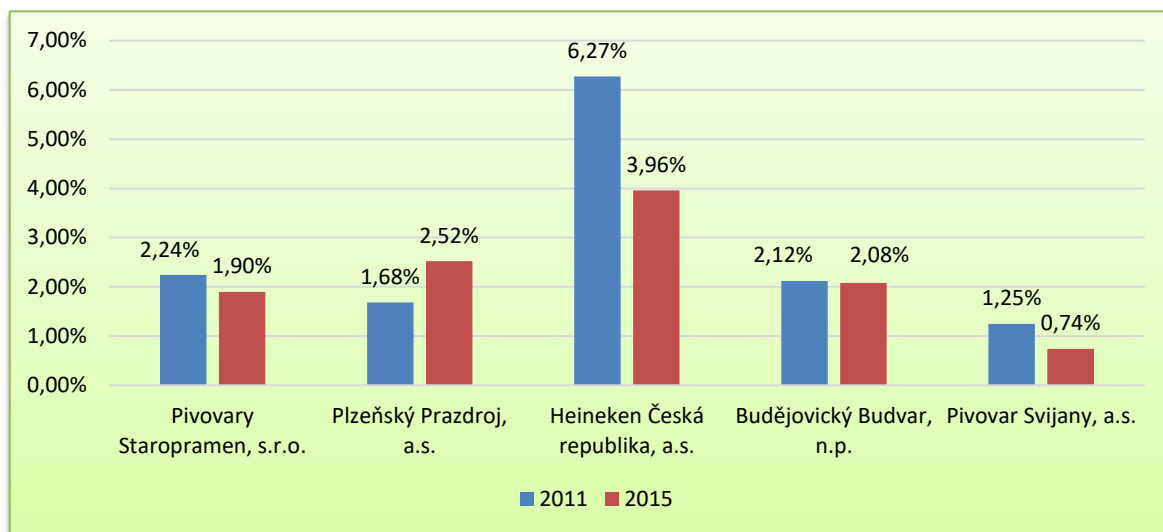
Graf 12: Vlastní podíl na výstavu – světlé pivo

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Nejmenší vlastní podíl na výstavu světlého piva má Heineken Česká republika, a.s. V roce 2011 dosahoval poměru 93,02 % a v roce 2015 95,74 %. Naopak Pivovar Svijany a.s. vaří světlé pivo od roku 2011 v poměru přes 98,4 % své vlastní produkce.

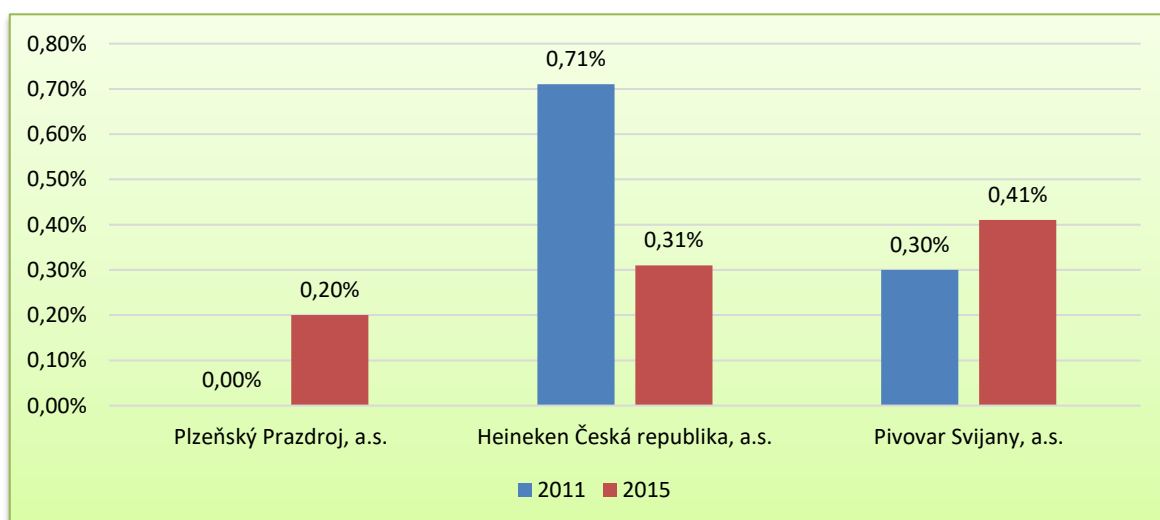
Graf 13: Vlastní podíl na výstavu – tmavé pivo

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Z porovnávaných společností nejvíce vaří tmavé pivo Heineken Česká republika, a.s., který v roce 2015 vařil 3,96 % vlastní produkce a roku 2011 dokonce 6,27 %, což bylo v té době nejvíce v ČR. Hlavní sledovaný pivovar Staropramen vařil v roce 2015 z 1,9 % vlastní produkce pivo tmavé a 4 roky předtím 2,24 % z vlastní produkce. Podle grafu je vidět, že tmavé pivo je za sledované období na ústupu, kromě Plzeňského Prazdroje, který naopak výstav tmavého piva zvýšil.

Graf 14: Vlastní podíl na výstavu – řezané pivo

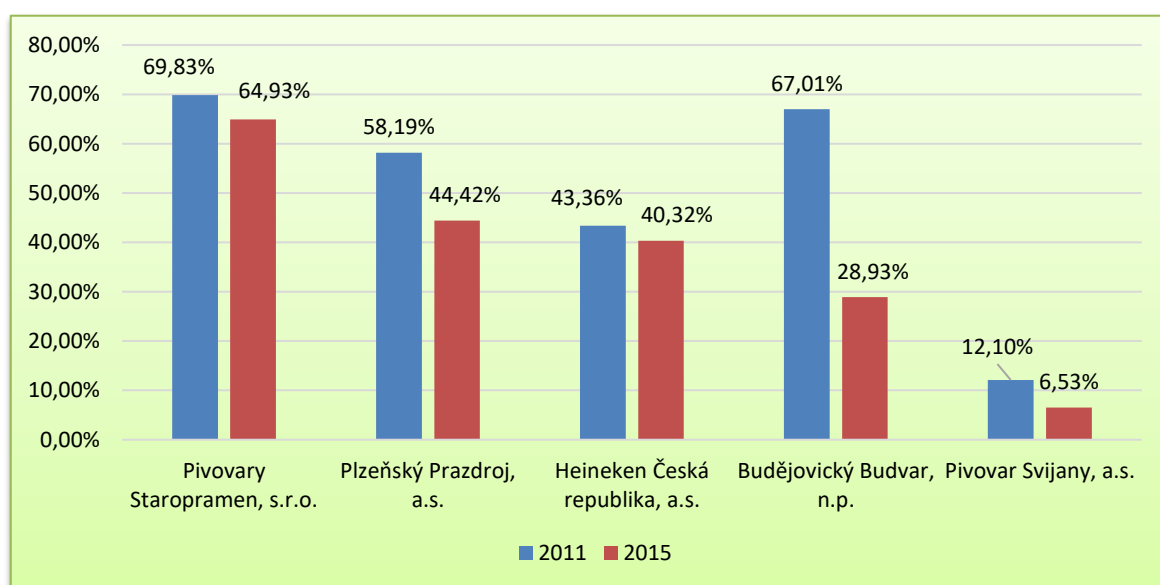

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Nejvyšší výstav řezaného piva měl v roce 2011 Heineken Česká republika, a.s., který uvařil téměř 17 tisíc hl. Do roku 2015 snížil svůj výstav a byl překonán Plzeňským Prazdrojem, který uvařil 16 tisíc hl piva. Nejvyšší podíl na vlastním výstavu měl v roce 2015 Pivovar Svijany, a.s. s hodnotou 0,41 %. Ostatní sledované pivovary řezané pivo v daném období nevařily.

9.5 Rozdělení produkce podle skupiny piva

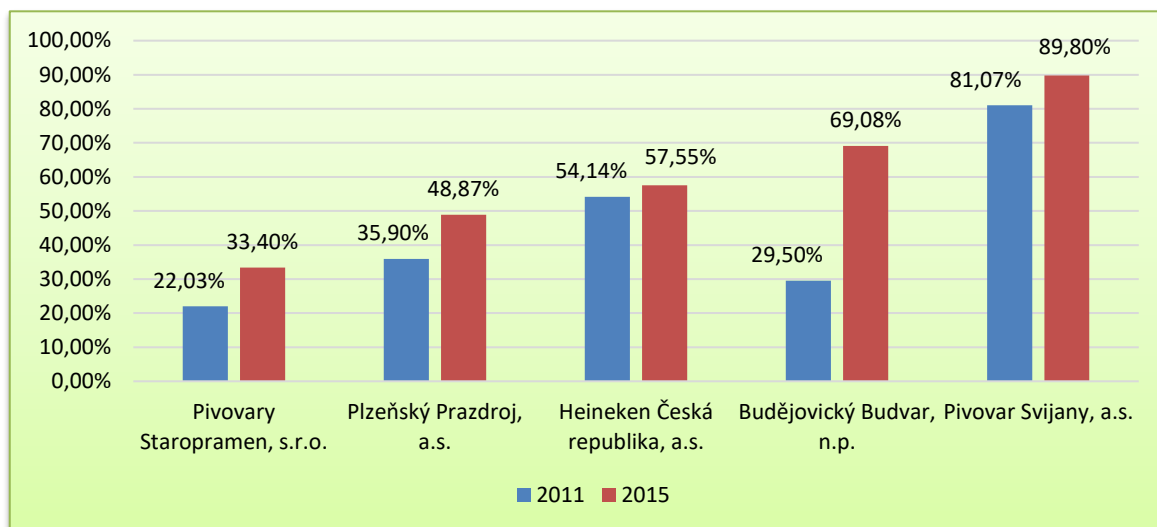
Graf 15: Vlastní podíl na výstavu – výčepní pivo

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Z celkového českého výstavu roku 2015 tvořily piva výčepní 46 %. Pivovar Staropramen vařil téhož roku z 65 % piva výčepní a v roce 2011 dokonce 69,83 %, což byly nejvyšší vlastní poměry ze sledovaných společností. Nejnižší poměr ze sledovaných společností v daných obdobích dosahoval Pivovar Svijany, a.s., který roku 2015 vařil jen výčepní piva z 6,53 % své vlastní produkce. Poměr výčepních piv za poslední roky u všech pivovarů klesal na úkor ležáků.

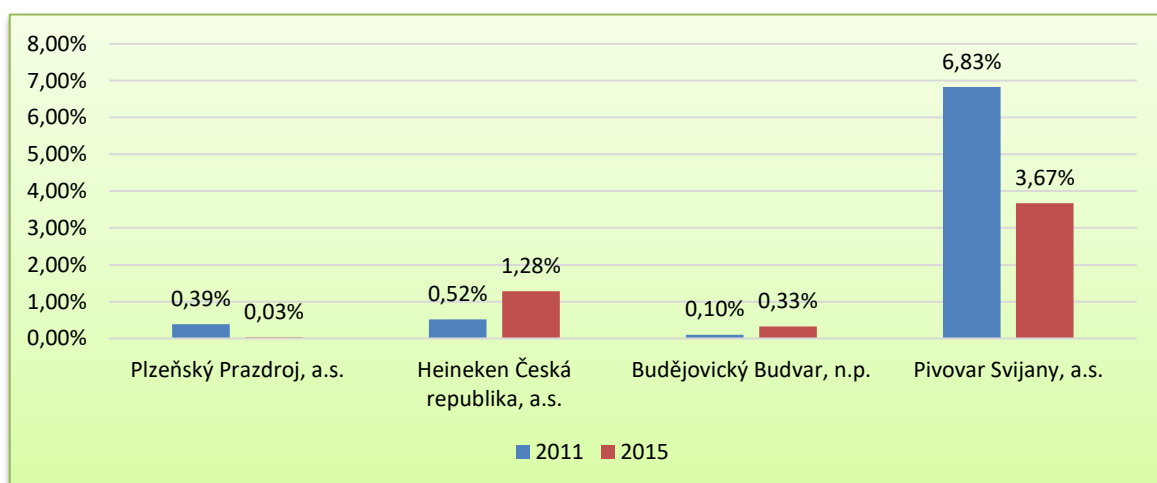
Graf 16: Vlastní podíl na výstavu – ležáky

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Mezi nejoblíbenější skupinu piva v České republice patří ležáky. U všech sledovaných pivovarů je vidět v daném období nárůst. Roku 2015 bylo každé druhé uvařené pivo ležákem. Nejvyšší vlastní poměr ležáků měl v roce 2015 Pivovar Svijany, a.s. s hodnotou 89,8 %. Naopak nejméně ležáků, na úkor piva výčepního měla roku 2015 hlavní sledovaná společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. (33,4 %). Nejvyšší nárůst mezi daným obdobím zaznamenal Budějovický Budvar, n.p., který zvýšil svůj výstav mezi sledovanými obdobími na pětinasobek.

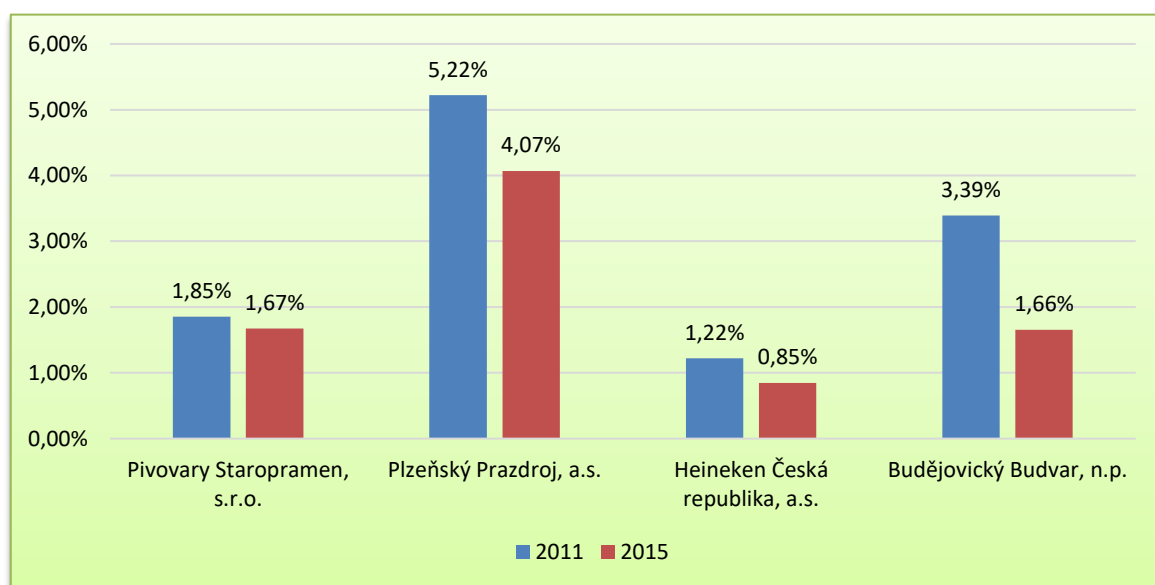
Graf 17: Vlastní podíl na výstavu – speciální piva

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Pivovar Svijany, a.s. vařil roku 2011 z 6,83 % své produkce speciální piva. Roku 2015 jen 3,67 % a řadil se tak na 2. místo mezi českými pivovary v celkové produkci speciálních piv hned za Heineken Česká republika, a.s, který vařil téhož roku 1,3 % své produkce speciální piva. Hlavní sledovaný pivovar Staropramen v uvedených letech speciální pivo vůbec nevařil.

Graf 18: Vlastní podíl na výstavu – nealkoholická piva

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Na trhu nealkoholických piv dominovala v roce 2015 hned za Plzeňským Prazdrojem, a.s. společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. s roční produkcí okolo 50 tisíc hl nealkoholického piva. Nejvyšší vlastní podíl nealkoholického piva dosahovala ve sledovaných obdobích společnost Plzeňský Prazdroj, a.s. Všechny sledované společnosti dosahovaly klesajícího podílu nealkoholických piv na vlastní struktuře produkce.

Tabulka 19: Produkce podle podskupin a označení v hektolitrech (2013)

	Pšeničná	Kvasnicová	Ochucená	Svrchně kvašená	Nefiltrovaná
Pivovary Staropramen, s.r.o.	0	0	0	0	8120
Plzeňský Prazdroj, a.s.	0	0	0	0	460
Heineken Česká republika, a.s.	0	0	0	0	0
Budějovický Budvar, n.p.	0	7813	0	0	67
Pivovar Svijany, a.s.	0	0	0	9678	462

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Většina českých piv je vařena metodou spodního kvašení. Tabulka č. 19 z roku 2013 a č. 20 z roku 2015 ukazuje produkci pivovarů méně častých druhů piva. Z tabulek je vidět rozdíl, jak pivovary začaly zpestřovat svoje portfolio speciálními druhy piv.

Tabulka 20: Produkce podle podskupin a označení v hektolitrech (2015)

	Pšeničná	Kvasnicová	Ochucená	Svrchně kvašená	Nefiltrovaná
Pivovary Staropramen, s.r.o.	0	0	0	133	42110
Plzeňský Prazdroj, a.s.	5798	2868	0	5798	36426
Heineken Česká republika, a.s.	10800	0	4977	10800	16375
Budějovický Budvar, n.p.	0	21482	0	0	5163
Pivovar Svijany, a.s.	0	0	0	0	7714

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Pivovary Staropramen, s.r.o. vyrobily v roce 2013 8 120 hl nefiltrovaného piva a v roce 2015 dokonce 42 110 hl, čímž po celé sledované období dosahovaly nejvyššího výstavu z českých pivovarů v daném segmentu piv, především díky známé značce Staropramen nefiltrovaný.

Konkurenční Heineken Česká republika, a.s. uvařil v roce 2015 svrchně kvašeného pšeničného piva téměř 11 tisíc hl. Budějovický Budvar, n.p. uvařil v roce 2015 21,5 tisíce hl piva kvasnicového a byl tak v tomto oboru dvojkou na trhu, hned za Rodinným pivovarem

Bernard, a.s. Pivovar Svijany, a.s. vařil v roce 2013 z výše uvedených podskupin pouze piva svrchně kvašená, ve kterých figuroval jako největší výrobce v ČR a piva nefiltrovaná. V roce 2015 svou produkci zúžil jen na piva nefiltrovaná.

Heineken Česká republika, a.s. měl v roce 2013 nejchudší nabídku piv ze sledovaných společností. V roce 2015 se tento poměr změnil a stal se jednou z vůdčích společností na trhu pšeničných piv a druhým největším výrobcem piv ochucených. V oblasti svrchně kvašených piv je Heineken na druhém místě, hned za pivovarem Primátor, a.s. Z uvedených zjištění lze tedy říci, že nejpestřejší nabídku podskupin piv má Heineken Česká republika, a.s.

9.6 Výstav a export nápojů na bázi piva

Tabulka 21: Výstav a export nápojů na bázi piva (2013)

	Výstav (hl)	Pro ČR	Export
Pivovary Staropramen, s.r.o.	153303	92,07 %	7,93 %
Plzeňský Prazdroj, a.s.	31343	100,00 %	0,00 %
Heineken Česká republika, a.s.	48101	90,29 %	9,71 %
Budějovický Budvar, n.p.	8897	93,03 %	6,97 %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

Samostatnou kategorií výstavu pivovarů je výstav nápojů na bázi piva. V roce 2015 se v České republice uvařilo 280,7 tisíc hl nápojů na bázi piva. Tabulka č. 21 a č. 22 ukazuje výstav a poměr exportu vybraných pivovarů.

Tabulka 22: Výstav a export nápojů na bázi piva (2015)

	Výstav (hl)	Pro ČR	Export
Pivovary Staropramen, s.r.o.	103413	92,65 %	7,35 %
Plzeňský Prazdroj, a.s.	123953	88,38 %	11,62 %
Heineken Česká republika, a.s.	25090	77,20 %	22,80 %
Budějovický Budvar, n.p.	5058	61,31 %	38,69 %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik ČSPS

V této kategorii dominovala v roce 2013 svým výstavem přes 153 tisíc hl společnost Pivovary Staropramen, s.r.o. V roce 2015 Staropramen svůj výstav snížil

na 103 tisíc hl a byl překonán Plzeňským Prazdrojem, který uvařil 124 tisíc hl. Pivovary Staropramen prodávaly téměř 93 % své produkce v České republice a zbylých 7 % exportovaly do zahraničí. Heineken Česká republika, a.s. vystavil v roce 2015 jen necelou čtvrtinu oproti Staropramenu. Budějovický Budvar uvařil v roce 2015 jen 5 tisíc hl. Pivovar Svijany, a.s. ve výše uvedených tabulkách není uveden, protože žádné nápoje na bázi piva nemá ve svém portfoliu.

10 Závěr

Diplomová práce se věnovala ekonomickému zhodnocení společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o., postavení v rámci trhu alkoholických nápojů a porovnání se čtyřmi konkurenčními pivovary – Plzeňský Prazdroj, a.s., Heineken Česká republika, a.s., Budějovický Budvar, n.p. a Pivovar Svijany, a.s. Bylo sledováno a porovnáváno ekonomické hospodaření společnosti Pivovary Staropramen, s.r.o. na trhu s pivem. K porovnání byl vybrán pivovar s největším výstavem piva v České republice Plzeňský Prazdroj, a.s., který tvoří největší konkurenci. Dále společnost Heineken Česká republika, a.s., která nabízí na trhu jedno z nejširších portfolií piv, Budějovický Budvar, n.p. jako podnik, který je řízen státem a nejmenší z porovnávaných pivovarů Pivovar Svijany, a.s.

V metodické části byl vymezen způsob a metody ekonomického porovnávání, metod finanční analýzy a porovnávání jednotlivých ukazatelů v rámci konkurence i celého trhu.

V teoretické části diplomové práce byly popsány suroviny na výrobu piva, technologie výroby piva a historie vzniku piva jak na území České republiky, tak ve světě. Dále bylo vysvětleno značení piva podle zákona a vysvětlena spotřební daň na pivo, její historie a porovnání s ostatními státy. Byla zde zobrazena základní ekonomická fakta vztahující se k trhu s pivem v České republice a její vývoj z hlediska vývoje výstavu a exportu. Následně byly ve zkratce představeny konkurenční společnosti a poté představen samotný podnik Pivovary Staropramen, s.r.o. z hlediska svého sortimentu, vlastní historie, vývoje vlastnické struktury, výstavu a exportu a také představeny dva pivovary, které společnost vlastní. Byl popsán nadnárodní vlastník sledované společnosti pivovarnická skupina Molson Coors.

V praktické části bylo na základě metod zmíněných v metodické části posuzováno a porovnáváno finanční hospodaření Staropramenu v období od roku 2013 do roku 2015. V analýze poměrových ukazatelů byly porovnány tyto ukazatele: rentabilita vlastního kapitálu, ukazatel ziskové marže, celková zadluženost a obrát zásob. Byla zde zjištěna obrovská nestabilita společnosti v porovnání s konkurencí. Rentabilita vlastního kapitálu byla v některých sledovaných letech záporná a dosahovala až hodnot -40,1 %. Dokonce vykazovala i zápornou ziskovou marži, v roce 2014 byla -0,76 Kč na každou korunu obrátu. Výsledky byly způsobeny díky zápornému výsledku hospodaření v těchto letech. Naopak zjištěný obrát zásob vykazoval sledovaný podnik více než nadprůměrný oproti konkurenci

a dosahoval až hodnoty 37,2. Z výsledků byla zřejmá odlišná finanční politika všech společností. Při porovnání zadluženosti Plzeňský Prazdroj dosahoval nejvyšších hodnot přesahujících 70 %, Pivovary Staropramen se nacházejí v oborovém průměru. Poté byl spočten Taflerův bankrotní model a Altmanův index bankrotu, ve kterém Pivovary Staropramen, s.r.o. vykazovaly finanční problémy s možností bankrotu. Tuto skutečnost lze vysvětlit nedávným přechodem pod novou společnost Molson Coors. V posledním sledovaném období se situace zlepšila, avšak ohrožení bankrotem trvá. U ukazatele zisku byl prokázán nejvyšší zisk u Plzeňského Prazdroje přesahující 1,8 Kč zisku na jeden půllitr piva a v posledním sledovaném období u Pivovaru Svijany. Pivovary Staropramen vykazovaly v prvních dvou letech ztrátu až -5,1 Kč, která se v dalším roce již přehoupala do hodnot 0,37 Kč, avšak zisk na jeden půllitr měl ze všech konkurenčních společností nejnižší. Nejvyššího poměru osobních nákladů k přidané hodnotě měl Heineken Česká republika, a.s s hodnotou okolo 50 %. Pivovary Staropramen se v porovnání řadily na třetí místo ještě za Budějovický Budvar. V produktivitě práce z přidané hodnoty a tržeb se opět Pivovary Staropramen umístily na třetím místě s 2 310 559 Kč za Plzeňským Prazdrojem a Pivovarem Svijany. V prvních dvou letech dosahoval pivovar Staropramen nejvyšších průměrných mezd ze sledovaných společností. V roce 2013 byla 55 885 Kč a roku 2014 42 158 Kč. V roce 2015 byl ale těsně překonán Plzeňským Prazdrojem.

V další části je zachyceno porovnání portfolia a vývoj celkové produkce a exportu jednotlivých pivovarů. Největším producentem a také vývozcem piva byl Plzeňský Prazdroj, a.s., ale nejvyšší procentuální podíl exportu vůči vlastní celkové produkci měl ve sledovaných letech Budějovický Budvar, který vyvážel v roce 2015 přes 56 % své vlastní produkce. Nejvyšší nárůst exportu vůči vlastní produkci měl Pivovar Svijany, a.s. Zajímavý je zvyšující se výstav Pivovaru Staropramen, avšak v posledních dvou letech se podíl na celkovém výstavu snižuje, díky nástupu stále nových minipivovarů a vyššího vývozu středně velkých pivovarů.

Pivovary Staropramen dominovaly v roce 2015 na trhu v oblasti stáčení a prodeje piva do PET lahví s vlastním podílem 21,81 %. Nejvíce piva stácel pivovar do lahví s vlastním poměrem 38,15 % a do sudů s poměrem 27,19 %. Z 98,1 % společnost vařila pivo světlé, naopak nedistribuovala žádná řezaná piva oproti konkurenci. Na trhu tmavého piva se nacházela na třetím místě s vlastním poměrem 1,9 %. Dvě třetiny výstavu Staropramenu byla piva výčepní a piva nealkoholická, čímž zaujímal druhou pozici na trhu za Plzeňským

Prazdrojem, avšak měl nejvyšší vlastní poměr světlého piva v porovnání s konkurencí. Společnost je dominována v oblasti ležáckých a speciálních piv na úkor piva výčepního. Staropramen vyrábí nejvíce nefiltrovaného piva na trhu a to přes 40 tisíc hl, ale v oblasti svrchně kvašených, ochucených, kvasnicových a pšeničných piv je porážen konkurencí. V oblasti nápojů na bázi piva měl Staropramen v roce 2013 největší výstav na trhu přes 153 tisíc hl. V posledním sledovaném roce byl překonán Plzeňským Prazdrojem. Většina produkce zůstávala v České republice, tím měl nejnižší poměr vlastního exportu v tomto odvětví.

Dle získaných výsledků a vypracovaných závěrů by se do budoucna pivovar měl jistě snažit zlepšit svoji finanční stabilitu, upevnit a posílit svoji pozici na trhu v rámci vybraných skupin piv.

11 Slovník pojmů

Výstav piva

Objem produkce uvařeného piva daného pivovaru za určité období. Množství je udáváno nejčastěji v hektolitrech za období jednoho roku.

Alfa a beta hořké kyseliny

Kyseliny, které dodávají chmelu svou typickou hořkost (alfa), peprné a ovocné vůně (beta). Každý chmel má díky šlechtění jiný poměr těchto kyselin. (35)

Ck tanky

Cylindrokónické kvasné a zrací tanky patří v dnešní době ke standardnímu vybavení moderních pivovarů. Jedná se o válcovité nádoby s kuželovým dnem, ve kterých probíhá buďto pouze hlavní kvašení, nebo celý proces kvašení, včetně dokvašování. Postupně nahrazují všechny ostatní varianty kvasných i zracích nádob v pivovarech i minipivovarech. (36)

Vystírací kádě

Vystírací kád' je nádoba, opatřená míchadlem pro rozmíchání technologickým postupem stanoveného množství rozemletého sladového šrotu s vodou o požadované teplotě. (18)

Tvrdość vody

Tvrdość vody je suma koncentrace vápníku a hořčíku, neboli koncentrace všech vícemocných kationtů kovů alkalických zemin. Pro vaření piva je velmi důležité, aby se ukazatele chemického složení vody pohybovaly ve stanovených mezích. Ne každá pitná voda je vhodná k vaření vybraného druhu piva. Různé druhy piva potřebují ke své výrobě rozdílné chemické složení. Vaření určitého druhu piva je třeba podříditi chemickému složení vody. (37)

EPM – extrakt původní mladiny

Jedná se o zbylé množství cukru, které zůstalo v mladině. Podíl je pak vyjádřen v hmotnostních procentech. Například budeme-li mít 1 litr mladiny a v něm 110 g rozpuštěných cukrů, jednoduchým výpočtem zjistíme, že podíl extraktu odpovídá 11 %. Extrakt původní mladiny před zakvašením se stanoví podle velkého Ballingova vzorce, nebo podle upraveného Ballingova vzorce. (18)

Nápoje na bázi piva

Nápojem na bázi piva se rozumí kvašený sladový nápoj nebo míchaný nápoj z piva. Kvašený sladový nápoj je vyrobený ze sladiny za použití pivovarské technologie a může být popřípadě ochucený. Míchaným nápojem z piva, nazývaný také jako „Beercooler“, je nápoj vyrobený smícháním piva s nealkoholickým nápojem. (25)

12 Citovaná literatura

1. **Český svaz pivovarů a sladoven.** Český svaz pivovarů a sladoven. [Online] [Citace: 2. 6. 2016] <http://www.ceske-pivo.cz/>.
2. **Antonín, Kratochvíle.** *Pivovarství v českých zemích v proměnách 20.století.* Praha : Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, 2005. 80-86576-16-7.
3. **Jaroslav, Sedláček.** *Finanční analýza podniku.* Brno : Computer Press, 2011. 978-80-251-3386-6.
4. **I., Altman Edward.** *Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy.* 1968. 10.1111/j.1540-6261.1968.tb00843.x.
5. —. *The Journal of Finance.* 1983. 10.1111/j.1540-6261.1983.tb02259.x.
6. **Dana Kovanicová, Pavel Kovanic.** *Poklady skryté v účetnictví.* Praha : Polygon, 1995. 80-901778-4-0.
7. **Peter, Kralicek.** *Základy finančního hospodaření.* Praha : Linde, 1993. 80-85647-11-7.
8. **Miloslav, Synek.** *Podniková ekonomika.* Praha : C. H. Beck, 2000. 80-7179-388-4.
9. **Kosař Karel, CSc, Ing. Procházka Stanislav.** *Technologie výroby sladu a piva.* Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, a.s., 2000. 80-902658-6-3.
10. **Svaz pěstitelů chmele České republiky.** czhops. [Online] [Citace: 21. 8. 2016] www.czhops.cz.
11. **Kütner, Dušan.** zpravy.e15.cz. *zpravy.e15.* [Online] [Citace: 27. 8. 2016] <http://zpravy.e15.cz/byznys/zemedelstvi/plocha-chmelnic-v-cesku-stoupla-poprve-po-14-letech-1115075>.
12. **Kovařík, Michal.** *Chmelařská ročenka.* Praha : VÚPS, 2016. 978-80-86576-69-5.
13. **ČSÚ.** Český statistický úřad. www.czso.cz. [Online] [Citace: 29. 8. 2016] <https://www.czso.cz/csu/czso/definitivni-udaje-o-sklizni-zemedelskych-plodin-2015>.
14. **Psota, Vratislav.** *Ječmenářská ročenka.* Praha : VÚPS, 2016. 978-80-86576-67-1.
15. **Czech Mini Breweries s.r.o.** Czech Mini Breweries. [Online] [Citace: 30. 8. 2016] <http://www.ceskeminipivovary.cz/nabidka/vyroba/technologie-kvasny-zraci-proces/>.
16. **Pivovarský Dvůr.** [Online] [Citace: 22. 1. 2017] <http://www.pivovarskydvur.cz/en/historie-piva-ve-svete/>.
17. **Alkoholium.** [Online] [Citace: 22. 1. 2017] <https://www.alkoholium.cz/historie-piva-strucne-jasne-prehledne/>.
18. **Ladislav, Chládek.** *Pivovarnictví.* Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1616-9.

19. **RNDr. Karel Kosař, CSc.** Sdružení přátel piva. [Online] [Citace: 23. 1. 2017] <http://www.pratelepiva.cz/svet-piva/pivo-a-pivovarnictvi/historie-a-soucasnost/>.
20. **Český svaz pivovarů a sladoven.** [Online] 7. 2 2013. [Citace: 23. 1. 2017] <http://www.ceske-pivo.cz/historie-ceskeho-pivovarnictvi-data-fakta>.
21. **Basařová, Gabriela.** *České pivo*. Praha : Brain Team, 2011. 978-80-87109-25-0.
22. **Zákon pro lidi.** [Online] [Citace: 22. 1. 2017] <https://www.zakonyprolidi.cz>
23. **ČRo. Český rozhlas.** www.rozhlas.cz. [Online] [Citace: 5. 9. 2016] http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/lezak-silne-plne-ci-vycepni-pivo-nova-vyhlaska-meni-nektera-oznaceni-piva--1581042.
24. **Celní správa.** [Online] [Citace: 24. 1. 2017] <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/ostatni/Stranky/default.aspx>.
25. **Zákon pro lidi.** [Online] [Citace: 24. 1. 2017] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-353#cast3>.
26. **Gola, Petr.** Finance. [Online] 15. 2. 2016 [Citace: 25. 1. 2017] <http://www.finance.cz/zpravy/finance/461192-zdaneni-piva-v-zemich-eu/>.
27. **Šámal, František.** *Zpráva o stavu českého pivovarství a sladařství*. Český svaz pivovarů a sladoven, 2016.
28. **Plzeňský Prazdroj.** [Online] [Citace: 2. 3. 2017] <https://www.prazdroj.cz/>.
29. **Heineken Česká republika.** [Online] [Citace: 2. 3. 2017] <http://www.heinekenceskarepublika.cz/>.
30. **Budějovický Budvar.** [Online] [Citace: 3. 3. 2017] <http://www.budejovickybudvar.cz/index.html>.
31. **Pivovar Svijany.** [Online] [Citace: 4. 3. 2017] <https://www.pivovarsvijany.cz/>.
32. **Pivovary Staropramen.** [Online] [Citace: 26. 1. 2017] <http://www.pivovary-staropramen.cz/cs/kontakty/>.
33. **Pivovary.info.** [Online] [Citace: 27. 1. 2017] http://pivovary.info/prehled/pp/pp_h.htm.
34. **Molson Coors.** [Online] [Citace: 28. 1. 2017] molsoncoors.com.
35. **Pivní klenoty.** [Online] [Citace: 8. 3 2017.] <http://www.pivniklenoty.cz/vse-o-pivu/zajimavosti-o-pivu/chmel/>.
36. **ceskeminipivovary.** *České minipivovary*. [Online] [Citace: 8. 3 2017.] <http://www.ceskeminipivovary.cz/nabidka/vyroba/komponenty-pivovaru/studeny-blok/cylindrokonicke-kvasne-tanky/>.

37. mobilnypivovary. *Mobilní pivovary.* [Online] [Citace: 8. 3. 2017]
<http://www.mobilnypivovary.cz/voda-chemicke-slozeni/>.

13 Přílohy

Tabulka 23: Rozvaha – aktiva (tis. Kč)

ROK	2013	2014	2015
Aktiva celkem	33100294	29215971	29961000
Dlouhodobý majetek	31174464	27450337	28320000
Dlouhodobý nehmotný majetek	16244177	14995437	14392000
Software	19910	16838	12000
Ocenitelná práva	13414	16336	8000
Goodwill	16209055	14962263	14372000
Jiný dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0
Nedokončený dlouhod. nehm. majetek	1798	0	0
Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehm. majetek	0	0	0
Dlouhodobý hmotný majetek	3219944	3280883	3258000
Pozemky	757367	757367	755000
Stavby	703606	687757	703000
Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	1701817	1721553	1672000
Jiný dlouhodobý hmotný majetek	260	260	0
Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	52634	113946	128000
Poskytnuté zálohy na DHM	4260	0	0
Dlouhodobý finanční majetek	11710343	9174017	10670000
Podíly - ovládaná osoba	11709577	9173691	10605000
Zápůjčky a úvěry - ovládaná nebo ovládající osoba, podstatný vliv	0	0	65000
Jiný dlouhodobý finanční majetek	766	326	0
Oběžná aktiva	1451998	1269187	1202000
Zásoby	159542	155122	157000
Materiál	84929	78871	80000
Nedokončená výroba a polotovary	20568	21151	15000
Výrobky	53057	53943	58000
Zboží	988	1157	4000
Dlouhodobé pohledávky	0	0	0
Dlouhodobé poskytnuté zálohy	0	0	0
Krátkodobé pohledávky	980504	970266	799000
Pohledávky z obchodních vztahů	426391	469886	516000
Pohledávky - ovládaná a nebo ovládající osoba	494235	0	0
Stát - daňové pohledávky	12094	12323	6000
Krátkodobé poskytnuté zálohy	14789	5337	3000
Dohadné účty aktivní	12321	7587	8000
Jiné pohledávky	20674	475133	266000
Krátkodobý finanční majetek	311952	143799	246000
Peníze	1386	2366	1000
Účty v bankách	310566	141433	245000
Časové rozlišení	473832	496447	439000
Náklady příštích období	449512	462234	398000
Příjmy příštích období	24320	34213	41000

Zdroj: vlastní zpracování dle výroční zprávy Pivovary Staropramen s.r.o.

Tabulka 24: Rozvaha – pasiva (tis. Kč)

ROK	2013	2014	2015
Pasiva celkem	33100294	29215971	29961000
Vlastní kapitál	11011174	7859513	15117000
Základní kapitál	1000000	1000000	1000000
Kapitálové fondy (ostatní kapitálové fondy)	11709258	11709258	18028000
Rezervní fond a ostatní fondy ze zisku (zákonný rezervní fond)	100000	100000	100000
Výsledek hospodaření minulých let	0	-1798084	-4236000
Neuhrazená ztráta minulých let	0	-1798084	-4236000
Výsledek hospodaření běžného účetního období	-1798084	-3151661	225000
Cizí zdroje	22021379	21282694	14785000
Rezervy	5108	3055	8000
Rezerva na daň z příjmu	0	0	0
Ostatní rezervy	5108	3055	8000
Dlouhodobé závazky	19147607	18801315	13090000
Závazky - ovládaná nebo ovládající osoba	16426950	16426950	1767000
Odložený daňový závazek	2720657	2474365	2323000
Krátkodobé závazky	2868664	1623264	1637000
Závazky z obchodních vztahů	758259	773636	841000
Závazky - ovládaná nebo ovládající osoba	1328976	0	0
Závazky k zaměstnancům	1748	19012	21000
Závazky ze soc. zabezpečení a zdrav. pojištění	10712	10728	11000
Stát - daňové závazky a dotace	132514	135337	131000
Krátkodobé přijaté zálohy	393518	387516	409000
Dohadné účty pasivní	225947	297035	284000
Jiné závazky	0	0	0
Bankovní úvěry a výpomoci	0	755060	0
Krátkodobé bankovní úvěry	0	755060	0
Časové rozlišení	67741	73764	49000
Výdaje příštích období	63656	67634	44000
Výnosy příštích období	4085	6130	5000

Zdroj: vlastní zpracování dle výroční zprávy Pivovary Staropramen s.r.o.

Tabulka 25: Výkaz zisku a ztráty (tis. Kč)

ROK	2013	2014	2015
Tržby za prodej zboží	43 322	27033	48000
Náklady vynaložené na prodané zboží	30 108	14714	27000
Obchodní marže	13 214	12319	21000
Výkony	5 719 951	4103971	4066000
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	5 691 789	4084484	4053000
Změna stavu zásob vlastní činnosti	24 585	19487	13000
Aktivace	3 577	0	0
Výkonová spotřeba	3 372 830	2591506	2599000
Spotřeba materiálu a energie	1 527 934	1241216	1214000
Služby	1 844 896	1350290	1385000
Přidaná hodnota	2 360 335	1524784	1488000
Osobní náklady	575 464	445145	445000
Mzdové náklady	421 146	325291	326000
Náklady na soc. zab. a zdravotní pojištění	144 692	113406	112000
Sociální náklady	9 626	6448	7000
Daně a poplatky	20 203	6737	9000
Odpisy dld. nehm. a hm. majetku	793 314	544229	550000
Tržby z prodeje dld. majetku a materiálu	172 049	27970	47000
Tržby z prodeje dld. majetku	101 566	7235	28000
Tržby z prodeje materiálu	70 483	20735	19000
Zůstatková cena prodaného dld. majetku a materiálu	188 038	14840	20000
Zůstatková cena prodaného dld. majetku	130 038	2906	11000
Prodaný materiál	50 572	11934	9000
Změna stavu rezerv a opr. položek v provozní oblasti	1 037 430	1079755	407000
Ostatní provozní výnosy	56 198	53349	49000
Ostatní provozní náklady	83 640	45937	762000
Provozní výsledek hospodaření	-109 507	-530540	-509000
Výnosy z dld. finančního majetku	64 913	0	557000
Výnosy z podílu ovládaných osobách	64 913	0	557000
Změna stavu rezerv a opr. Položek ve finanční oblasti	0	1431559	-1432000
Výnosové úroky	197	509	2000
Nákladové úroky	2 095 489	1475279	1269000
Ostatní finanční výnosy	6 599	0	0
Ostatní finanční náklady	13 730	14248	32000
Finanční výsledek hospodaření	-20 375 100	-2920577	680000
Daň z příjmu za běžnou činnost	-286 146	-241629	-144000
Splatná	2 417	4663	8000
Odložená	-298 563	-246292	-152000
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	-1 850 871	-3209488	225000
Mimořádné výnosy	146 593	57827	0
Mimořádné náklady	93 806	0	0
Mimořádný výsledek hospodaření	52 787	57827	0
Výsledek hospodaření za účetní období	-1 798 084	-3151661	225000
Výsledek hospodaření před zdaněním	-2 094 230	-3393290	81000

Zdroj: vlastní zpracování dle výroční zprávy Pivovary Staropramen s.r.o.